

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ : ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

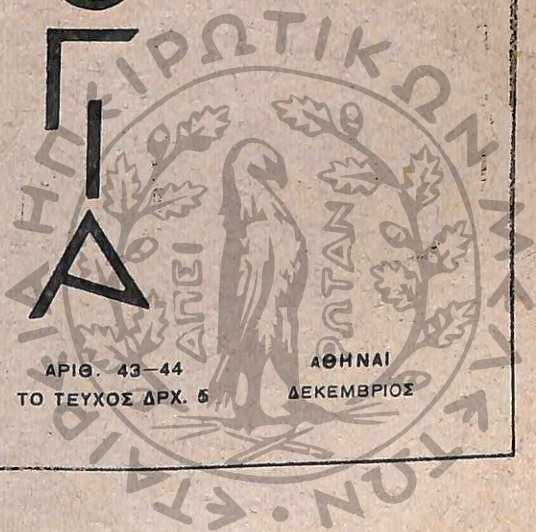
ΙΟΝΙΟΣ

Δ
Ζ
Ο
Ο
Λ
Ι
Α

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
ΕΤΟΣ Δ'—1930

ΑΡΙΘ. 43—44
ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΧ. 5

ΑΘΗΝΑΙ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ
"ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ."

Ετησία	Δραχ. 50
Εξάμηνος	25
Ετησία εξωτερικού δολλάρια	2

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ : ΜΑΡ. ΜΙΝΩΤΟΥ

Εμβασμάτα, συνεργασία και ὅ,τι ἄλλο σχετικὸν μετὰ τὸ περιοδικὸν στέλλωνται προσωρινῶς ἐπὶ διεύθυνση :

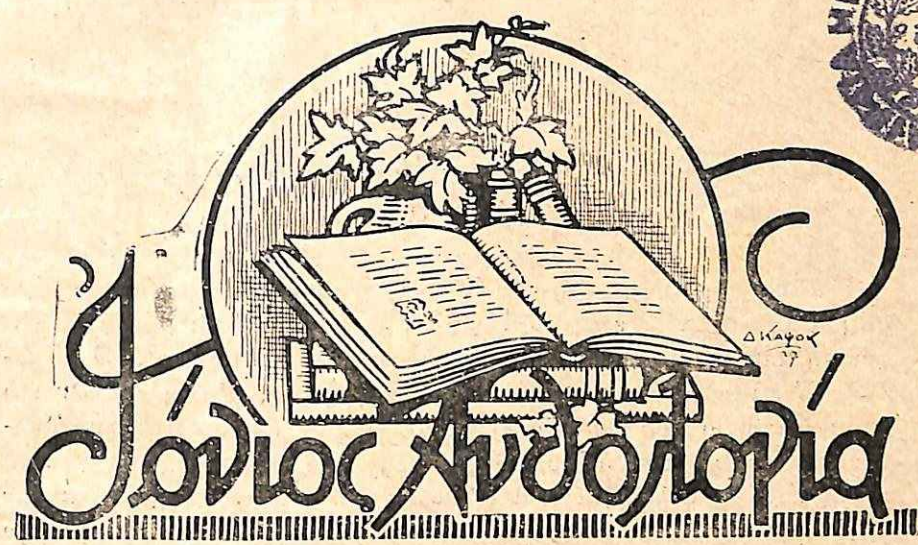
Μαρ. Μινώτου, Ξενοδοχεῖον Σπλένιτ—Ἀθήναι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Λογοτέχνης (ποίημα)	Ρήγα Γκόλφη
Ἡ Χιὼς καὶ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα	Κ. Ἀμαντου
Σουικὴ Μαέτα (ιαπωνικὴ ποίησις)	Ἀν. Σκιαδαρέση
Ὑπόσχσεις (ποίημα)	Ρίτας Μπούμη
Ἡ Ζωὴ καὶ τὸ Ἔργο τοῦ Λασκαράτου	Δ. Ζακυνθινού
Τὸ σκοτάδι (ποίημα)	Ἀπ. Μαυμέλη
Ἀπελλισία (Λεοπάρδι)	Θεόφ. Βορέα
Ραμπιντρανάθ Ταγὸρ	Ἀν. Σκιαδαρέση
Τὸ ὄνειρο τοῦ Παπᾶ Χερουβεὶμ (διήγημα)	Μαριέττας Μινώτου
Ἀσμάτιον τῇ Κυρίᾳ	Ἀνδρέ. Παπαδιαμαντοπούλου
Τὸ Ἰόνιο θέατρο (Ἰωάννης Ζαμπέλιος)	Δ. Βάλσα
Τὸ ἐν Ἀθήναις Βυζαντινολογικὸν Συνέδριον	Ἀδ. Ἀδαμαντίου
Σ' ἓνα γαμπρό.—Φίλος ἀκριβὸς (ἐπιγράμματα)	Γιάννη Τσιλιμύκη
Τοῦ Αἰγαίου ὁ θρῆνος (ποίημα)	Παύλου Φλώρου
Πνευματικὴ Ζωή. —Ὁ ἐμπνευσμένος Ὑπουργός.—Ἡ σημερινὴ μουσική.—Ἐκθεσὶς φουτουριστικῆς ζωγραφικῆς.—Ἡ ἰταλικὴ ἀκαδημία.—Ἐκδηλώσεις διὰ τὸν κ. Παπανδρέου.—Οἱ γιορτὲς τῆς Ζακύνθου.—Ἡ καταστροφή τῆς βιβλιοθήκης Λεβιάζη.—Ἐπιστολαὶ ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον.—Ἐκδρομαί. (Α. Ζώη).—Κινδυνεύει ἡ «Φανερωμένη» (Α. Ζώντου). Βιβλιοκρισίαι. —«Τὰ τραγούδια τῆς ἀνατολῆς» (Μιχ. Ἀργυροπούλου). Μ. Θαλασσινοῦ.—«Ὁρὲς τοῦ δαίμονος» (Μάρκος Τσιριμώκου). Μ. Μ. Ἐκδόσεις. Νέα Βιβλία.—Ἐφημερίδες καὶ περιοδικά.	

Παρακαλοῦμε θερμὰ τοὺς καθυστεροῦντας τὴν συνδρομὴν τοὺς νὰ μᾶς τὴν στείλουν τὸ ταχύτερον. Οἱ Ἀθηναῖοι μποροῦν γιὰ εὐκολίαν τοὺς νὰ τὴν ἀφήσουν στὸ ξενοδ. Splendid. Κάνουμε γνωστὸ πὺς σὲ κανένα ἀπολύτως δὲν στέλλεται ἡ «Ἀνθολογία» δωρεάν· συνεπὶς ὅσοι δὲν θέλουν νὰ παραμείνουν συνδρομητὲς ἔχουν τὴν υποχρέωσιν νὰ μᾶς τὸ δηλώσουν καὶ νὰ μᾶς ἐπιστρέψουν καὶ τὰ φύλλα ποὺ ἔλαβαν. Μὲ δὲ τὰ τρομερὰ ἐξοδα τῆς νέας ἐμφανίσεως διατηρήσαμε τὴν συνδρομὴν τῆς στίς 50 δραχ. ἐτησίως μετὰ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὅσοι τὴν ἀγαποῦν θὰ τὴν υποστηρίξουν μετὰ τὰ σωστά των καὶ θὰ γράψουν καὶ ἄλλους συνδρομητὲς. Σὲ κείνους ποὺ ἀνανεώνουν ἀμέσως τὴν συνδρομὴν τοὺς θὰ στέλλεται πάντα ὡς δῶρον ἓνα ὠραῖο βιβλίον, τὸ περίφημον εἰκονογραφημένον λεύκωμα τῆς Ζακύνθου, ἢ κείνον τοῦ Μαρκοῦ ἢ κατ' ἄλλο.

—Ἀπὸ τὸ φύλλον αὐτὸ ἀρχίζει ἡ δευτέρη περίοδος τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας», στήν πρωτεύουσα πιά ὀριστικῶς. Θὰ διατηρήσῃ τὸ σοβαρὸν τῆς χαρακτηριστὴρα δημοσιεύοντας ἐκλεκτὰ καὶ πρωτότυπες μελέτες ἀλλὰ καὶ θὰ ἀπλωθεῖ περισσότερο στὸ λογοτεχνικὸ μέρος, μετὰ ἐνημερότητα γιὰ κάθε τέτοιο ζήτημα ἐλληνικὸ ἢ ξένο. Ἡ συνεργασία τῶν νέων θὰ γίνῃ εὐπρόσδεκτα δεκτὴ, ἀν πράγματι ἀξίζει, καὶ θὰ υποστηριχθῇ εἰλικρινὰ καὶ ἕνας ποὺ θὰ ἀπευθυνθῇ σ' αὐτὴν καὶ κριτὴ ἀξίος.

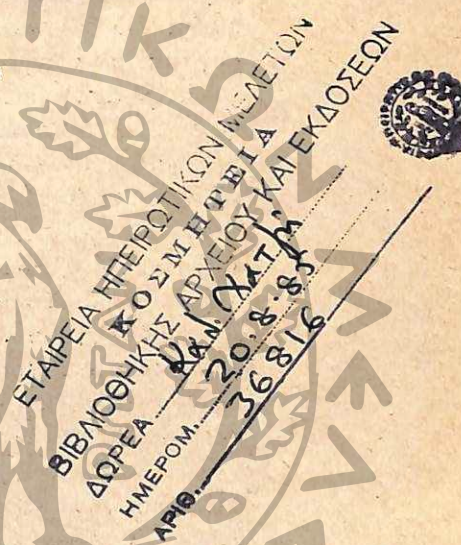

ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

Δίψα μέσα μου κλείνω
γιὰ χαρὰ καὶ γιὰ θρῆνο.
Τῆς ζωῆς μου τὸ κρίνο
θέλει κῆπο ν' ἀνθίσῃ.
Ἔχω ἀγάπες καὶ μίσῃ
γιὰ τὸ φρόντισμα. Βρύση
φαντασία μου καὶ γνώση,
μόνο ἡ ἔκφρασις ἄς σώσῃ
ὅ,τι ἀκέραιο ἔχω νιώσει.

Τὸ λαὸν πασπατεύω
γιὰ τὴ φράση δουλεύω
τὴν ἐντέλεια γυρεύω,
κι ὅποια λέξη ταιριάζω,
τὴν πονῶ, τὴ ζυγιάζω,
καὶ τοῦ Λόγου μαλάζω
τὸ χρυσάφι ζυμάρη,
φῶς ποθώντας καὶ χάρη
—μαθητὴς τοῦ Ψυχάρη.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Η ΧΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Τὰ Ἑπτάνησα, ἡ Κρήτη, ἡ Χίος ἀγωνίσθησαν γιὰ νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀξία τῆς νέας ἑλληνικῆς, γιὰ νὰ μὴ λογαριάζεται βάρβαρη, χειρότερη ἀπὸ τὴν γλῶσσα τῶν ἀνθρωποφάγων τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ **Νικόλαος Σοφιανός** ἀπὸ τὴν Κέρκυρα ἔκαμε τὴν πρώτη νεοελληνικὴ γραμματικὴ, ὁ Κοραῆς ἀπὸ τὴν Χίο καλλιέργησε πρῶτος ἐπιστημονικὰ τὴν νέα γλῶσσα, ὁ Ψυχάρης θεμέλιωσε τὸ μέγαρο τῆς νέας γραφομένης καὶ νέας φιλολογίας καὶ τόσοι ἄλλοι λογοτέχνες γράψανε καὶ τὸν πεζὸ καὶ τὸν ποιητικὸ λόγον. Βέβαια τετρακόσια χρόνια ἀπάνω-κάτω ὕστερα ἀπὸ τὸν Σοφιανὸ ὑπάρχουν ἀκόμα τρανοὶ σοφοὶ εἰς τὰ Πανεπιστήμια τῆς Ἑλλάδος ποὺ αἰσθάνονται ἀγανάκτησι καὶ φρίκη καὶ κάποιον φόβον σὰν ἀκούσουν νὰ γίνεται λόγος γιὰ νέα ἑλληνικὴ γραμματικὴ καὶ σύνταξη καὶ φιλολογία. Τόσο πολὺ ἀδικήθηκε ὁ βασανισμένος ἑλληνικὸς λαὸς ἀπὸ τοὺς σοφοὺς του, οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τὴν γλῶσσα του τὴν χειρότερη τοῦ κόσμου καὶ δὲν θέλουν νὰ τοῦ διευκολύνουν τὴν μόρφωσίν του τὴν ἐπαγγελματικὴ καὶ τὴν ψυχικὴ γράφοντας τὴν γλῶσσα ποὺ αἰσθάνεται ὁ κόσμος τοῦλάχιστο ποὺ πέρασε μόνον ἀπὸ δημοτικὸ σχολεῖο. Ἀλλὰ σήμερα πιά γλήγορα θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα ποὺ δὲν θὰ μπορῇ π.χ. ἕνας ἱεροκλήρυκας νὰ μιλῇ εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ γλῶσσα ποὺ δὲν καταλαβαίνει ὁ λαός.

Ἀλλ' ἂς ἰδοῦμε πῶς φθάσαμε εἰς αὐτὸ τὸν δρόμον καὶ πῶς δούλεψαν γι' αὐτὸν ὁ **Κοραῆς**, ὁ **Ροῦδης**, ὁ **Ψυχάρης**. Πρὸ τοῦ Κοραῆ ἔγραφαν καὶ δημοτικὴ καὶ καθαρεύουσα διαφόρων βαθμῶν ὅπως καὶ σήμερα, καὶ τὴν ἀρχαίαν ἀκόμη. Ὁ **Κοραῆς** πέτυχε δύο μεγάλα κατορθώματα: 1) Μελέτησε πρῶτος ἐπιστημονικὰ τὴν νέα ἑλληνικὴ καὶ δίδαξε τοὺς ἀρχαίους φιλόλογους ὅτι ἔχουν νὰ διδαχθοῦν πολλὰ ἀπὸ τὰ νέα ἑλληνικά. Τὸ μεγάλο ἔργον του, τὰ **Ἀτακτα** εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς ἐπιστημονικῆς μελέτης τῆς νέας ἑλληνικῆς. 2) Ἐγράψε ἀπλὴ καθαρεύουσα καὶ τὸ παράδειγμα του καὶ τὸ κύρος του ἀνάγκασε τοὺς σοφοὺς νὰ τὸν ἀκολουθήσουν κι' ἔτσι ἔπαυσαν νὰ γράφουν ἀρχαῖα. Τελειωτικὰ ὅμως δὲν ἔλυσε τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικόν.

Ὁ **Ροῦδης** ἔγραψε ὁ ἴδιος πολὺ καλὴ καθαρεύουσα, λίγο μάλιστα ἀρχαϊκὴ, ἀλλὰ θεωρητικὰ τὴν πολέμησε μὲ τὰ **«Εἰδωλά του»** ὅσο μπόρεσε καὶ μὲ τὴν κριτικὴν του ἔδειξε πῶς μόνον ἡ δημοτικὴ ἤμπορεῖ νὰ

δημιουργήσῃ ζωντανή, χρήσιμη λογοτεχνία. Μὰ ἡ γλῶσσα τῆς λογοτεχνίας θὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὸ τέλος ὅ,τι κι' ἂν γίνῃ.

Ὁ **Ψυχάρης** δὲν γεννήθηκε ἔς τὴν Χίο, ἀπὸ γενεὰ ὅμως ποὺ δούλεψε πατριωτικὰ γιὰ τὴν Χίο καὶ γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἴδιος θέλησε νὰ τὸν θάψουν ἔς τὸ πατρικὸ νησί, κοντὰ σὲ γαλανὸ ἀκρογιάλι ποὺ νὰ σπάνουν ἀπάνω του τὰ κύματα καὶ νὰ τὸν χαϊδεύουν, ὅπως οἱ ἀγῶνες τῆς ζωῆς του ἦσαν χαῖδι γι' αὐτόν. Ἡ διαθήκη του αὐτὴ εἶναι ἕνα ὁμορφοποίημα καὶ ἂς λέν πολλοὶ πῶς δὲν ἦτο ποιητὴς ὁ **Ψυχάρης**.

Ὁ **Ψυχάρης** ἦτο δυνατὴ προσωπικότητα, μαχητής, ἐπαναστάτης. Καὶ γι' αὐτὸ ὅταν πῆρε ἔς τὰ χέρια του τὸ γλωσσικὸ ζήτημα δὲν ἔκαμε κανένα συμβιβασμό, ἀλλὰ μὲ δικτατορικὴ ἐξουσία, μὲ γροθιές καὶ μὲ κλωτσιές θέλησε νὰ τὸ κανονίσῃ ἐκ τῶν προτέρων ὀριστικὰ. Ἄν ὁ **Ψυχάρης** ἐξοῦσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἶχε λεπτότερον τὸ γλωσσικὸ αἶσθημα καὶ ἔβλεπε καὶ τὴ λοιπὴ γλωσσικὴ πραγματικότητα, χωρὶς ἄλλο θὰ δεχότανε μερικὸς μικροσυμβιβασμοὺς εἰς τὸ τυπικὸ καὶ φωνητικόν, ποὺ δὲν ἔχουν πολλὴ σημασία γιὰ τὴν ὀριστικὴ λύσιν τοῦ ζητήματος, ἐνῶ ἐξ ἄλλου λιγοστεύουν τὴν ἀντίδραση τῶν εἰλικρινῶν συντηρητικῶν καὶ ἐπιστημονικὰ εἶναι δικαιολογημένοι. Τώρα ποὺ πέθανε ὁ **Ψυχάρης**, οἱ γλωσσικὲς του ὑπερβολὲς θὰ λησμονηθοῦν, ἐνῶ τὸν δρόμον ποὺ ἄνοιξε ὡς «ρηξικέλευθος» θὰ τὸν ἀκολουθήσουν ὅλοι καὶ περισσότεροι δρομεῖς, γιατί εἶναι ἀνάγκη **ἐθνικῇ** γληγορώτερα νὰ μορφώσουμε τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ποὺ τελειώνει τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, ἐπαγγελματικὰ καὶ ψυχικά. Οἱ στενοκέφαλοι καὶ κακόπιστοι ἀντίπαλοι τοῦ δημοτικισμοῦ τὸν συγγέουν ἐπίτηδες μὲ τὸν κομμουνισμό γιὰ νὰ τὸν συκοφαντήσουν ὡς προδοτικόν, ἐνῶ οὐσιαστικὰ εἶναι ἐθνικὸν κίνημα, καὶ ἔτσι τὸν κατάλαβε ὁ Δραγούμης καὶ ὁ Μαβίλης.

Μίλησα γιὰ τοὺς τρεῖς μεγάλους Χιώτες, τὸν Κοραῆ, τὸν Ροῦδην καὶ τὸν Ψυχάρην, τοὺς τρεῖς σταθμοὺς τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ πῶ δυὸ λόγια καὶ γιὰ δυὸ προδρόμους, τὸν Πετρίτη καὶ τὸν Βελάστη ποὺ λίγο αὐθόρμητα ὑπηρετήσαν τὸν γλωσσικὸν ἀγῶνα. Ὁ μοναχὸς **Ἰγνάτιος Πετρίτης** ἔζησε τὸν δέκατον ἑβδόμενον αἰῶνα καὶ συστηματικὰ ἔκαμνε παραφράσεις βίων ἁγίων εἰς τὴν «κοινὴν γλῶσσαν» γιὰ νὰ ἐπιδρῷ εἰς τὸν λαόν. Ὁ ἴδιος ἔκαμε καὶ παραφράση ἀκριτικῆς παραλλαγῆς, ποὺ δημοσίευσεν ὁ Λάμπρος. Καταλάβαινε δηλ. ὁ Πετρίτης (ἡ οἰκογένειά του συγγένεισε ἀργότερα μὲ τὴν οἰκογένειαν Κοραῆ) ὅ,τι δὲν κατάλαβαν ἀκόμη οἱ τρανοὶ σοφοὶ καὶ πατριῶτες τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος, ὅτι δηλ. ὁ ἀδικημένος ἑλληνικὸς λαὸς πρέπει νὰ διαβάξῃ καὶ νὰ ἀκούῃ παντοῦ γλῶσσα ποὺ καταλαβαίνει καλὰ γιὰ νὰ μορφωθῇ, ἐνῶ σήμερα μὲ τοὺς γελοίους φόβους τῶν συντηρητικῶν κατήντησε νὰ μείνῃ πίσω καὶ ἀπὸ τοὺς βαλκανικοὺς λαοὺς ἀκόμη.

Ὁ ἄλλος πρόδρομος, ὁ Χιώτης καθολικὸς **Θωμᾶς Βελάστης** ἔζησε τὸν δέκατο ὄγδοο αἰῶνα καὶ εἶναι καὶ αὐτὸς ἀνήσυχος καὶ μαχητικώτατος ἄνθρωπος. Ἐγράψε καὶ γλωσσικά, περὶ τῆς προφορᾶς τῆς νέας ἑλληνικῆς καὶ ποιήματα εἰς τὴν προστάτριαν τῶν Χριστιανῶν Αἰκατερίνῃ Β' τῆς Ρωσσίας καὶ βιβλία θρησκευτικὰ μορφωτικά, τὰ τελευταῖα εἰς πολὺ καλὴ καὶ ἀπλὴ γλῶσσα, ἀλλὰ μὲ λατινικὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ διαβάζονται εὐκολώτερα ἀπὸ τοὺς Καθολικοὺς τῆς Ἀνατολῆς. Τὰ θρησκευτικὰ βιβλία τοῦ Βελάστη εἶναι σπανιώτατα σήμερα καὶ ἓνα ἀπὸ αὐτὰ (οἱ Psichofelis loji) πωλήθηκε τελευταῖα κατὰ Γερμανικὸ κατὰλογο βιβλιοπωλικὸ διακόσια χρυσὰ μάρκα. Δημοσίεψε ὅμως ὁ Βελάστης καὶ ἑλληνικὰ στίχους περὶ θυμοῦ ποὺ ἀρχίζουν ἔτσι :

μικρὸν τῶν συντολίτων μου δῶρον διὰ νὰ χαρίσω
μὲ μετρημένα χιώτικα λόγια θὲ ξεδιαλύσω

Ἀγαπητὸς φίλος μου δάνεισε τὴν «Anapafsi tis cardhias» τοῦ Βελάστη καὶ παίρνω μερικὰ κομμάτια ἀπ' αὐτὴν γιὰ νὰ δείξω καὶ τὴν ἀπλὴ ἑλληνικὴ του καὶ λίγο καὶ τὴν φιλοσοφία τοῦ πόνου ποὺ ἐπικρατεῖ εἰς αὐτὴ τὴν ἐνδιαφέρουσα προσωπικότητα.

Ἡ «Anapafsis tis Kardhias» εἶνε μετάφραση ἀπὸ ἰσπανικὸ βιβλίο, ποὺ τὸ διάλεξε ὁ Βελάστης γιὰτὶ συμφωνοῦσε μὲ τὸ περιεχόμενό του. Παίρνω μερικὰ κομμάτια ἀπὸ τὸ βιβλίο αὐτὸ γιὰ νὰ δείξω πῶς μεταχειρίστηκε τὸ λατινικὸ ἀλφάβητο καὶ τὴν γλῶσσα :

σελ. γ : «Ο σκοπος μου ἵνε ἰ patriótes μου Chii dhia túto epáschisa óson to dhinatòn na omiliso aplà roméca ke na ghrápsō frángheca. véneos pos théli tus aréso perisóteron me aftòn ton trópon. Dhia túto acómi exighisa cáthe alin xénin ghlòsan is tin idhikin mas dhia na to dhiavázi cáthe agramátiston pedhi, na to catalavéni cáthe amathis ghinéca anempródhista choris na ghirévi exighimata». Μεταγράφω τὰ «φραγκοχιώτικα» τοῦ Βελάστη :

«Ὁ σκοπός μου εἶναι οἱ πατριῶτες μου Χῖοι Διὰ τοῦτο ἐπάσχισα ὅσον τὸ δυνατόν νὰ ὁμιλήσω ἀπλᾶ ρωμαῖκα καὶ νὰ γράψω φράγκικα, βέβαιος πῶς θέλει τοὺς ἀρέσω περισσότερον μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον. Διὰ τοῦτο ἀκόμη ἐξήγησα κάθε ἄλλην ξένην γλῶσσαν εἰς τὴν ἰδικήν μας, διὰ νὰ τὸ διαβάξῃ κάθε ἀγραμμάτιστον παιδί, νὰ τὸ καταλαβαίνει κάθε ἀμαθὴς γυναῖκα ἀνεμπόδιστα χωρὶς νὰ γυρεύῃ ἐξηγήματα».

Ἄλλο κομμάτι :

σελ. 23 «Ο lolòs ánthropos símeron ἵνε charúmenos, ávrion

picraménos, tóra se aghapá, épita dhèn theli na se acúsi ; alazi os to fegári opú símera ἵνε lipson ke ávrion ghemátōn»

«Ὁ λωλὸς ἄνθρωπος σήμερον εἶναι χαρούμενος, αὔριον πικραμένος, τώρα σὲ ἀγαπᾷ, ἔπειτα δὲν θέλει νὰ σὲ ἀκούσῃ· ἀλλάζει ὥς τὸ φεγγάρι ὅπου σήμερα εἶναι λειψὸν καὶ αὔριον γεμᾶτον».

σελ. 67 : «Dhen prépi na picrathí tinas pòs dhen échi tósā plúti, tosin axiosínin, toson nun, tosa camária apo tus anthrópus cathos ke alí. Oli échomen chrían apo tutin tin paranghelian; epidhí cala ke cápii na tharun pos ine, ke ine; omos evrisun pandù to parazighion ton, opu tus tapinoni»

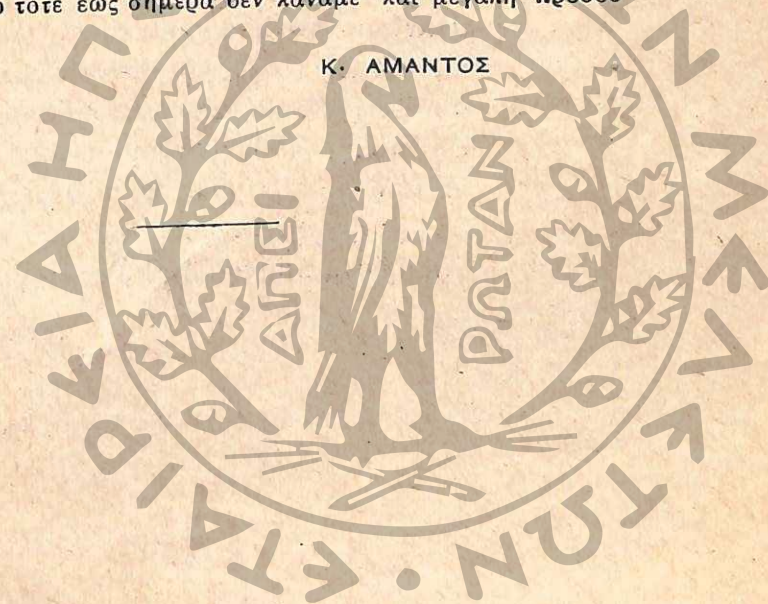
«Δὲν πρέπει νὰ πικραθῇ τινὰς πῶς δὲν ἔχει τόσα πλούτη, τόσην ἀξιοσύνην, τόσον νοῦν, τόσα καμάρια ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καθὼς καὶ ἄλλοι. Ὅλοι ἔχομεν χρεῖαν ἀπὸ τούτην τὴν παραγγελίαν· ἐπειδὴ καλὰ καὶ κάποιοι νὰ θαρροῦν πῶς εἶναι καὶ εἶναι· ὅμως εὐρίσκουν παντοῦ τὸ παραζύγιόν των, ὅπου τοὺς ταπεινώνει».

σελ. 137 : «ta vásana ἵνε to monachon cladheftiri ton psegadhion mas... o vorias mias dhinatis piraxis, enos anelpistu vasanu monostighmis xercà ta sinefa tis pnevmatikis tiflagrias... ta vasana ochi monon pastrevun, ala ghializun, ke fotizun tin psichin».

«Τὰ βάσανα εἶναι τὸ μοναχὸν κλαδευτήρι τῶν ψεγαδιῶν μας... ὁ βοριάς μιᾶς δυνατῆς πείραξης, ἐνὸς ἀνέλπιστου βασάνου μονοστιγμῆς ξερκᾶ (=ξεσχίζει) τὰ σύννεφα τῆς πνευματικῆς τυφλάγριας... τὰ βάσανα ὅχι μόνον παστρεύουν, ἀλλὰ γυαλίζουν καὶ φωτίζουν τὴν ψυχὴν».

Ἀρκοῦν αὐτὰ γιὰ νὰ δείξουν τοῦ Βελάστη τὴν νεοελληνικὴν, ποὺ φανερώνει πῶς ἀπὸ τότε ἕως σήμερα δὲν κάναμε καὶ μεγάλη πρόοδο ὅς τὴν γλῶσσα !

Κ. ΑΜΑΝΤΟΣ

Ἐνῷ νυχτώνει
βαθιά, πετάει μιὰ μόνη
πυγολαμπίδα,
πὺ μὲ ἀσημένια ἀχτίδα
σ' ἓνα βελόνι
χρυσό, τὸ μαῦρο ἐνώνει
πέπλο, πὺ ἡ νύχτα ἀπλώνει.

Μεταφρ. ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ

ΥΠΟΣΧΕΣΗ

Ἵπόσχεση στὰ κόκκινα ντυμένη.
μοῦ συναρπάξεις τὴ βουβή μου σκέψη,
πὺ ἀνήσυχη ὅλο θέλει νὰ προσμένη,
ἀκόμα, κι ὅταν ἔχει πιά στερέψει
τῆς προσδοκίας ἡ βρύση ἡ ὄνειρεμένη.
Πὺ ἡδονικὰ ξυπνᾷς τὴν πεθαμένη
ἐλπίδα, πὺ πιά ἀγιάτρευτα ἔχει ρέψει
στὴν προσμονὴ καὶ τὴν καλεῖς νὰ γέψη
κάποιο ὥριμο καρπὸ ἀπαγορευμένο
πὺ δείχνεις, κάποιο κύπελλο πὺ στάζει
ξέχειλδ τὸ μεθύσι τᾶφρισμένο...
Ἵπόσχεση ἐκθαμβωτικὴ μέ σέρνει σκλάβο
ἀπόψε ἡ γοητεία σου, πὺ μοῦ τάζει
τὴν ἡδονὴ πὺ καίω νὰ μεταλάβω.

(Διονυσιακά)

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ (*)

Δυὸ χρόνια ἀργότερα (1886) εἶδαν τὸ φῶς οἱ «Χαρακτῆρες» ἢ «*Ἰδε ὁ ἄνθρωπος*». Οἱ «Χαρακτῆρες» εἶναι χωρὶς ἀντιλογία τὸ opus magnum τοῦ Λασκαράτου. Εἶναι ἀλήθεια πὺ στὴν ἐποχὴ, ποῦ ζοῦμε, τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ λόγου δὲν ἔχει τὴν ἀξία καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, πὺ εἶχε ἄλλοτε. Σήμερα οἱ τύποι καὶ οἱ χαρακτῆρες προβάλλονται— ὅπως ἄλλωστε καὶ στὴν ἀρχαία λογοτεχνία— μέσα στὸ πλατὺ κάδρο μιᾶς κοινωνικῆς δράσης καὶ ὅχι μονωμένοι καὶ ξεχωριστά. Ἀπὸ τᾶλλο μέρος ἡ κοινωνικὴ ἠθικὴ ἔχει πολὺ πλατύτερο περιεχόμενο ἀπὸ τὶς «*ὑποθήκες*» τοῦ Ἰσοκράτη ἢ τὶς πονηρὲς συμβουλὲς τοῦ Βυζαντινοῦ Κεκαυμένου. Ἐν τούτοις, κρίνοντας τὸ ἔργο τοῦ Λασκαράτου μέσα στὴν ἐποχὴ του καὶ μὲ βάση τὸ λογοτεχνικὸ του εἶδος, πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι στὸ βιβλίο αὐτὸ φαίνονται ὅλες οἱ συγγραφικὲς ἀρετὲς τοῦ Λασκαράτου, ἡ παρατήρηση, ἡ ζωηρότητα στὴ γλωσσικὴ μορφὴ καὶ ἡ ρεαλιστικὴ ζωγραφιὰ τῶν τύπων. Ἀπὸ τοὺς χαρακτῆρες, μερικοὶ ἔχουν μόνο τοπικὸ ἐνδιαφέρον, πολλοὶ ὅμως ξεπερνοῦν τὰ στενὰ αὐτὰ ὅρια καὶ ἀναφέρονται σὲ γενικώτερες ἠθικὲς καταστάσεις. Γιὰ τοῦτο μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ χωρὶς ἐπιφύλαξη πὺ μὲ τὸ Λασκαράτο ἡ Νεοελληνικὴ Φιλολογία ἀπόκτησε ἓνα ἔργο σὺν τοῦ Θεόφραστου, τοῦ La Bruyère καὶ τοῦ Gellert.

Ἀπασχολημένος μὲ τὴ συγγραφικὴ του ἐργασία περνᾷ ὁ ποιητὴς τὰ τελευταῖα του χρόνια. Ὅταν δυὸ χρόνια πρὸ τοῦ θανάτου του (1899) ὁ κλῆρος τῆς Κεφαλονιάς τοῦ πρότεινε νὰ τοῦ λύσῃ τὸν ἀφορισμὸ μὲ τὸν ὅρο νάρνηθῇ τὰ «Μυστήρια» ὁ Λασκαράτος δὲν ἐδέχτηκε, ἀλλὰ ἀπάντησε θαρρετά: «*Εἶμαι πρόθυμος νὰ συμφιλιωθῶ μὲ τοὺς ἐχθρούς μου, διὰ νὰ γίνωμι τιμὸι σὺν κ' ἐμέ*». Ἀργότερα ὅμως ὁ δεσπότης τῆς Κεφαλονιάς Γεράσιμος Δόριζας, ἓνα πραγματικὰ φωτισμένος κληρικός, τοῦ ἔλυσε χωρὶς ὅρους τὸν ἀφορισμὸ. Καὶ στὶς 23 Ἰουνίου 1901 ὁ ποιητὴς μας ἄφησε τὴ ζωὴ—μιὰ ζωὴ, πὺ τοῦ στοίχισε τόσες πίκρες καὶ τόσους κατατρεγμούς. Θάφτηκε στὸ Ἀργοστόλι.

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ φύλλο τοῦ Ὀκτωβρίου.

κιᾶπάνω στὸν τάφο του χαράκτηκε τὸ ἀκόλουθο ποίημα, γραμμένο ἀπὸ τὸν ἴδιο :

Ὅποιος κι' ἂν εἶσαι ποῦρτες ἐδῶ
νὰ ὀίξης μιὰ ματιὰ στὸ ἐνθυμημά μου,
φίλε ἐπισκέφτη, ἐγὼ σ' εὐχαριστῶ.
Σὺ τῶρ' αὖ θὰ θυμᾶσαι ἀπὸ δικά μου
ὅ,τι σὲ σένα μ' ἔκαμε γνωστό.
Δὲν κατοικιῶνται οἱ τάφοι ἀπὸ στοιχειά,
νὰ ἰδῇ κι ὁ Λασκαράτος τὴ μορφὴ σου,
καὶ σὺ νὰ ἰδῇς σὰν κάποιον του θωριά.
Καὶ μόνον εἰς τὸ δρόμο τῆς ζωῆς σου
Θυμώσουνε κ' ἐμὲ καμμιά φορὰ,
γιά νὰ μὲ ζῇς εἰς τὴν ἐνθύμησή σου.

*
* *

Εἶδαμε στὶς παραπάνω σελίδες τοὺς κυριώτερους σταθμοὺς τῆς ζωῆς καὶ ξεκαθαρίσαμε μερικὰ σημεῖα τοῦ ἔργου τοῦ Λασκαράτου. Ὑπάρχουν, φυσικά, πολλὰ ἀκόμη νὰ εἰπωθοῦν· ἐκεῖνο ὅμως, ποὺ πρέπει νὰ γίνῃ γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Λασκαράτου, εἶναι μιὰ μελέτη βιβλιογραφικὴ καὶ γραμματολογικὴ, στὴν ὁποία νὰ ἐξετάζωνται καὶ νὰ ἀναλύωνται τὰ κείμενα. Τὰ ὅρια καὶ ὁ σκοπὸς τῆς δικῆς μας μελέτης δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἀπλωθοῦμε τόσο πολὺ. Θέλουμε ὅμως προτοῦ τελειώσουμε τὸ σημεῖωμα τοῦτο νὰ συγκεντρώσουμε τὴ γνώμη μας σχετικὰ μὲ τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ ἔργο τοῦ Λασκαράτου σ' ἓναν καθολικὸ χαρακτηρισμό.

Ἡ ζωὴ καὶ ἡ συγγραφικὴ δράση τοῦ Λασκαράτου μᾶς παρουσιάζουν μιὰ προσωπικότητα πολυσύνθετη, ὀρμητικὴ καὶ ἐνεργητικὴ. Γιὰ νὰ φτάσῃ στὶς ἠθικοκοινωνικὲς τοῦ ἀντιλήψεις, γιὰ νὰ ἀποκρυσταλλώσῃ τὴν πλατεῖα κοινωνικὴν τοῦ πεῖρα σὲ μερικὰ διδάγματα καθολικῆς ἀξίας, πέρασε ἀπὸ ἓνα στάδιο ἀρνητικῆς κριτικῆς. Ἐζήτησε καὶ ζωντάνεψε κὸ περιβάλλον του μὲ τὸν ὀρισμένον φακὸ τῆς ὑπερβολῆς, ὅπως συμβαίνει σὲ ὅλα τὰ συγγενῇ πνεύματα.

Φυσικὸ ἐπακολούθημα τῆς διπλῆς ιδιότητος τοῦ ποιητοῦ μας εἶναι ἡ δυαδικὴ μορφὴ, ὑπὸ τὴν ὁποίαν μᾶς παρουσιάζεται τὸ ἠθικοκοινωνικὸ του ἔργο. Διακρίνουμε, δηλαδή, δύο στάδια, δύο διαφορετικὰς φάσεις. Στὴν ἀρχὴ ἡ σάτυρα καὶ τὸ χτύπημα τοῦ Λασκαράτου στρεφόμεναι μὲ ὀριμότητα καὶ πικρόχολο σαρκασμὸ ἐναντίον τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως· στὸ τέλος τὰ ἔργα του πῆραν μιὰ μορφὴ ἀντικειμενικώτερη, ἡ σκέψη του καὶ ἡ ἔκφραση γίνετο ψυχραιμὴ καὶ πιὸ συγκρα-

τημένες. Ἀντιπροσωπευτικὸ ἔργο τῆς πρώτης περιόδου εἶναι τὰ «*Μυστήρια*» καὶ τῆς δεύτης «*Οἱ Χαρακτήρες*» καὶ «*Οἱ Στοχασμοί*»

Ἄν θελήσουμε νὰ κρίνουμε μὲ τὸ μέτρο μιᾶς ἀνώτερης ἠθικῆς τὶς ἰδέες τοῦ Λασκαράτου, θάναγκαστοῦμε πολλὰς φορὰς νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι ὀρισμένα πράγματα δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὶς δικές μας ἀντιλήψεις. Καὶ εἶναι πολλὰ τὰ σημεῖα, στὰ ὁποῖα ὁ Λασκαράτος φάνηκε κατώτερος ἀπὸ τὸ ὅλο, ποὺ ὁ ἴδιος ἔταξε στὸν ἑαυτό του· καὶ αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι δὲν μπόρεσε νὰ σπάσῃ τὰ τελειωτικὰ δεσμά, ποὺ τὸν ἔκλειαν μ' ἓνα ὀρισμένο περιβάλλον τῆς Ἑπτανησιακῆς κοινωνίας. Παρ' ὅλην ὅμως αὐτὴ τὴν ἐπιφύλαξιν, οἱ λεπτομέρειες καὶ πολλὰς ἀπὸ τὶς γενικώτερες ἰδέες του μένουν πάντα ἀλήθειες ἀκλόνητες καὶ διαπιστώνουν ὅτι ὁ Λασκαράτος ἦταν μιὰ μορφὴ ἀνώτερη.

Ἐκεῖνο ὅμως, ποὺ στὰ μάτια τοῦ νεώτερου κριτικοῦ πρέπει νὰ κάμῃ ξεχωριστὴ ἐντύπωση εἶναι ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Λασκαράτος ὑποστήριξε τὶς ἰδέες του καὶ ἡ θαρρετὴ ἐμμονή, μὲ τὴν ὁποία ἀκολούθησε ἓνα μακρὸν στάδιο ἀγώνων καὶ δοκιμασιῶν. Γιατί, ἀληθινά, ἡ ζωὴ τοῦ Λασκαράτου εἶναι μιὰ συνέχεια τοῦ ἔργου του καὶ μιὰ ἐμπραχτὴ ἐφαρμογὴ τῆς θεωρητικῆς διδασκαλίας του.

Πολλοὶ ἀπὸ κεῖνους, ποὺ ἔγραψαν γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Κεφαλλονίτη σατυρικοῦ—ἀνάμεσα στοὺς ὁποῖους καὶ ὁ Παλαμᾶς—ὑποτίμησαν τὸ ποιητικὸ μέρος μπροστὰ στὴν κοινωνικὴν τοῦ δράσιν καὶ τὰ κοινωνιολογικὰ συγγράμματα. Στὸ σημεῖο αὐτὸ, ἔχουμε ἐντελῶς ἀντίθετες ἀντιλήψεις. Ἴσως τίποτε ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Λασκαράτου δὲν ἀξίζει ὅσο τὰ ποιήματά του καὶ ἀσφαλῶς μόνο αὐτὰ θὰ ἀντέξουν στὸ βαρὺ πέρασμα τοῦ καιροῦ. Οἱ κριτικοί, ποὺ ὑπεβίβασαν τὴν ἀξίαν τοῦ ποιητικοῦ αὐτοῦ ἔργου, ξεκίνησαν ἀπὸ μιὰ σφαλερὴ ἀφετηρία· ζήτησαν, δηλαδή, νὰ κρίνουν τὴν ποίησιν τοῦ Λασκαράτου μ' ἓνα μέτρο ξένο. Τὰ φιλολογικὰ ὅμως δημιουργήματα πρέπει πάντα νὰ κρίνονται μέσα στὸ περιβάλλον τους, καὶ τὸ ὀρισμένον λογοτεχνικὸν τοῦ εἶδος. Δὲν πρέπει, λοιπόν, νὰ ζητήσουμε στὰ σατυρικά ποιήματα τοῦ Λασκαράτου ἄλλα χαρίσματα ἀπὸ κεῖνα, ποὺ ταιριάζουν στὴ σατυρικὴ ποίησιν. Ὅταν ξεκινήσουμε ἀπ' αὐτὴ τὴ βάση, θὰ βροῦμε ὅτι ἀνάμεσα στὴν ποιητικὴ δημιουργίαν τοῦ ποιητοῦ μας ὑπάρχουν ἀριστουργήματα, ποὺ μποροῦν νὰ στολίσουν κάθε φιλολογία. Καὶ δὲν τὰ ζημιώνει τὰ ἀριστουργήματα αὐτὰ ὁ τοπικὸς χαρακτήρας τους· ὅταν ὁ ποιητὴς ξέρει νὰ χειρίζεται τὸ θέμα του καὶ τὰ πρὸς αἰσθήματα γεγονότα παίρνουν μιὰν ἐξαιρετικὴ καλλιτεχνικὴ σημασίαν. Μήπως ἄλλως τε αὐτὸ δὲν εἶναι τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Ἀριστοφάνους;

Δίνοντας, λοιπόν, τὴν προεπόμενη θέσιν στὸ ποιητικὸ ἔργο καὶ μελετώντας αὐτὸ κυρίως θὰ καταλήξουμε μὲ μέρη στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Λασκαράτος εἶναι ὁ μεγαλύτερος σατυρικός ποιητὴς τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. (1)

1923

ΔΙΟΝ. Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΣ

ΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ

Τὸ σκοτάδι μὲ δίνει φτερά,
ποὺ τὸ φῶς μοῦ τὰ παίρνει·
κ' εἶναι πάντα γιὰ μὲ θλιβερά,
ὅσα ἡ μέρα μοῦ φέρνει.

Τὸ σκοτάδι μὲ ὑψώνει καὶ ζῇ
μὲ τὰ πνέματα μόνος,
πὶς νυχτιὲς ποὺ αἰσθητὸς ληθαργεῖ
νῆς ἡμέρας ὁ πόνος!

Στὸ σκοτάδι ἁρμονίζω ρυθμούς
κι' ὁμορφιὲς μὲ ὅσα κι' ἄγια
κ' οἱ γυμνοὶ μὲ φιλοῦν λυρισμοὶ
ὅλο ἀγάπη καὶ μάγια!

Στὸ σκοτάδι ἐρευνῶ σιωπηλὸς
τὸ ἱερὸ μεγαλεῖο
τ' οὐρανοῦ κι' ἀπ' τὴν πόρτα περνῶ
τὴ χρυσῇ πρὸς τὸ Θεῖο!

ΑΠ. ΜΑΜΜΕΛΗΣ

1) Ἡ μελέτη αὐτὴ γράφτηκε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1923 καὶ διαβάστηκε στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Δημοσιεύεται ἐδῶ μὲ μερικὰς ἀλλαγὰς καὶ προσθήκας.

ΑΠΕΛΠΙΣΙΑ

Γιὰ πάντα θὰ ἡδονεύω πειά, καρδιὰ δαδανισμένη·
ὥς καὶ τὸ τελευταῖόν μου τὸναιρο πάει, ἐχάθη
τὸ ὄνειρό μου, ποὺ ἐπίστευα αἰώνια πῶς θὰ μένη,
ἐδῆνδε, πάει· τὸ αἰσθάνομαι μεθ' ὅτῃς ψυχῆς τὰ δάθη.

✦

Ἀπάτη μόνο καὶ ὄνειρα τὰ δτήθια μας γεννοῦνε,
ποὺ μᾶς μαγεύουν καὶ ὑστερὰ δόθουν με τὰ χρόνια.
Ποῦν' ἡ ἐλπίδες ἡ χρυσαῖς; Καὶ οἱ πόθοι; οἱ πόθοι ποῦναι;
Ἡδύχαδε, καρδιὰ μου, πειά· κοιμήσου τώρα αἰώνια.

✦

Ὡς τώρα τὸδὸν ἐπαλλες! Ἀλλὰ γιὰ τοὺς παλμούς σου
δὲν εἶναι ὁ κόσμος ἄξιος· Ποιὸς σοῦ ἐνοιῶδε τὸν πόνο
ἐδῶ; ἢ μήπως ἄκουσεν ἡ γῆ τοὺς στεναγμούς σου;
Γιὰ λύπαις ἔγινε ἡ ζῶν, γιὰ θλίψι ἐπλάσθη μόνο.

✦

Ὁ κόσμος εἶναι μάταιος μεθ' τὸ μηδὲν θὰ δόδῃ·
Κοιμήσου πειά· καμμιὰ, καμμιὰ φωτὸς δὲ μένει ἀχτίδα·
Στὸν ἄνθρωπο ἕνα ὁδὸρ τῆς ἡμετέρας ἔχει χαρίσει,
τὸ θάνατο! Ὁ τάφος εἶναι ἡ μὲν πειά μας ἐλπίδα.

✦

Τὰ πάντα περιφρόνησε, τὴν ἄστρον τὴ φύσιν,
τὸν ἑαυτὸ σου, τὴν στυγνὴ δύναμι ποῦ, κορυμμένη
ὁτῶναι, μόνο τῆς σκοπὸς ἔχει νὰ μᾶς δαδανίσῃ.
Εἶναι τὰ πάντα μάταια· ὁ τάφος ἀπομένει.

[Κατὰ LEOPARDI]

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΟΡΕΑΣ

Ραμπιντρανάθ Ταγὸρ

(Στροφή Ἀσκληπιάδου)

IV

Δρέψε αὐτὸ τὸ μικροῦλι ἄνθος καὶ πάρε το
μὴν ἀργῆς μὴ τυχὸν μαρμαρῇ καὶ ἄφυλλο
πέσει μέσα σὲς σκόνες.

Γι' αὐτὸ θέσῃ ἂν δὲ βρίσκεται

σὲς στολίδια σου, δὸς τον ἀξία τοῦλάχιστο
μὲ τὸ πονετικὸ τοῦ χειροῦ σου ἄγγιγμα
Δρέψε αὐτὸ γιὰ τὴν τρέμω,
πρὶν τὸ νοιώσω μὴ ὁ θάνατος

μ' εὔρη, καὶ τῆς θυσίας οἱ ὥρες περάσουν.
Κι' ἂν δὲν εἶνε ζωηρὸ τόσο τὸ χρῶμα του,
τὰ φτωχὰ του τὰ μῦρα
τόσο ἂν εἶνε ἐλαφρότατα,

μὰ ὅσον εἶνε καιρὸς ἀκόμα, πρόλαβε
καὶ τὸ λούλουδο αὐτὸ κόβοντας γρήγορα,
κάμω χεῖρσιμο νᾶνε
ὅπως θέλεις, γιὰ Σέβαν.

Μετάφραση: ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΣΗ

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΟΥ ΠΑΠΑ - ΧΕΡΟΥΒΕΙΜ

ΣΤΗΝ ΞΑΔΕΛΦΗ ΜΟΥ ΑΣΠΑΣΙΑ ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΗ

Ἡ κοσμικὴ κυρία ἄκουσε σὰν καταδίκη τὴν ἀπόφαση τοῦ γιατροῦ:

— Πηγαίνετε στὸ ὑπαιθρο, μακριὰ ἀπὸ τὴν κούραση καὶ τὶς συγκινήσεις, ἂν θέλετε νὰ σώσετε τὴ ζωὴ σας.

Ἀντιρρήσεις δὲν χωροῦσαν. Ἐπειτα ἦταν τόσον ἀδυνατισμένη ἀπὸ τὴν μακροχρόνια πλευρίτιδα ποὺ θὰ δεχόταν ἀδιαμαρτύρητα τὸ κάθε τί. Τὰ δέκατα ξακολουθοῦσαν νὰ τὴν βασανίζουν σὲ τρόπο ποὺ δὲν ἔβρισκε πιά θάλγητρο στὴ ζωὴ τῆς πρωτεύουσας.

Καὶ πῆγε στὴν ἐξοχή.

Ἄφησε νὰ τὴν ἐγκαταστήσουν ὅπως θέλανε οἱ δικοί της σὲ χωριὸ ἀπομακρυσμένο. Μὲ ἀπόλυτην ἐγκατάλειψη τοῦ ἑαυτοῦ της. Ἄφησε τὶς συνήθειές της, τὰ ἰδανικά της, τοὺς πόθους της. Καὶ στὴν ἐξάντληση αὐτῇ, μέσα στὴ μονοτονία τῆς ἐξοχῆς, ὁ παλιὸς ἄνθρωπος ἀπονεκρώθηκε. Ἡ σκέψη της σὸτι περασμένο ναρκώθηκε. Ἄτονο ξύπνημα, βουβὲς ἡμέρες, ἄσκοπα δειλινά, ἀνυπόφορες νύχτες. Ρυθμικὴ μονοτονία. Τί ἀνία! Αὐτὴ λοιπὸν ἦταν ἡ ζωὴ τοῦ χωριοῦ ποὺ θὰ τῆς ἔδινε τὴν ὑγεία της;

Τὶς πρώτες ἡμέρες, γιὰ καμμιά βδομάδα, τὶς πέρασεν ἔτσι ἀποξενωμένα. Στὸν περίπατο, τὰ μικρὰ χωριατόπαιδα τὴν κύκλωναν σὰν φαινόμενο.

Μὰ σὲ λίγο ἤρθεν ἡ ἀνάρρωση. τὰ νεῦρα της τόνωσαν, τὰ μάτια της εἶδαν μὲ νέα μορφή τὸ χωριό, τὴν ὁμορφὴ φύση. Περιέργεια στὴν ἀρχή, ἐκπληξὴ καὶ θαυμασμὸς κατόπιν. Καὶ ἡ ὁμορφὴ καὶ φιλοθύρυβη κυρία ἔνοιωσε τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ σὰν ἀληθινὴ ἀποκάλυψη.

Ἐβλεπε μπροστά της ἓνα κόσμον γαλάζιον μὲ προορισμὸ μὲ δράση. Τὸ πρωῒνὸ ξύπνημα τῶν πουλιῶν στὴ δροσερὴ καὶ μυρωδάτῃ αὐγῇ, τὸ σταθερὸ προχώρημα τοῦ ἡλιοῦ ποὺ κανόνιζε κυριαρχικὰ τὴν ὅλη ζωὴ τοῦ χωριοῦ, ἡ φλυαρία τῶν φύλλων στὸ μεσημεριανὸ ἀεράκι, τ' ἀπογευματινὸ ἐκούρασμα τῆς φύσης... Κ' ἔπειτα ἡ βραδυνὴ σιγαλιὰ μὲ τὸ ρομαντικὸ τραγοῦδι τῶν δουλευτᾶδων ποὺ γύριζαν ἀπὸ τοὺς κάμπους...

Μεταμορφώθηκε. Ἡ καρδιά της λίγωσε σ' ἓνα παλμὸ καλοσύνης, γιὰ τοὺς ἀπλοϊκοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους μὲ τὰ κοντινὰ ἰδανικά, τὰ πραγ-

ματοποιήσιμα, ποὺ κλείνουν ἓνα ἄπειρο ἐλπίδας σ' ἀντισταθμισμα στοὺς πολύωρους κόπους τους, ποὺ τοὺς γεμίζει τὴν ψυχὴ αἰσιοδοξία.

Στὴν ἀπόλυτὴ ἡρεμία, ποὺ στεγαζόταν κάτω ἀπὸ τὸν ἀπέραντο τρεμουλιαστὸ θόλον τῆς νύχτας, μονάχη της, σκέφτοντας, τοὺς συλλογίστηκε, τοὺς συμπάθησε. Κ' ἔτσι μπῆκε ἡ μεγάλη κυρία στὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ. Ἐχάσε τ' ἀδιάκοπα κουδουνίσματα τοῦ τηλέφωνου, τὶς ἐπίμονες προσκλήσεις, τὶς ἀγωνίες τῆς προσδοκίας, τὶς ποθητὲς συναντήσεις, τὶς ἀπογοητευτικὲς, κάποτε, ἐσπερίδες.

Ἡ ἐπαφὴ μὲ τοὺς ἀπλοϊκοὺς ἀνθρώπους γίνηκε αὐτόματη. Δύο—τρεῖς δειλοὶ χαιρετισμοί, μερικὲς ἐρωτήσεις. Γνώρισε τὸ δάσκαλο, τὸν γιατρό, τὸν ἀστυνόμο, τὸν Πρόεδρο. Κ' ἔπειτα τὶς γυναῖκες τους, πρόθυμες, ταπεινές. Πῆγε στὰ σπίτια τους—ἀπλᾶ μὰ καθαρά καὶ νοικοκυρεμένα. Ὁ πρόεδρος μιὰ μέρα τῆς σύστησε.

— Νὰ δεῖτε καὶ τὴν ἐκκλησίαν. Τὸν παπᾶ μας. Πῶς δὲν γνωρίσατε ἀκόμη τὸν παπᾶ Χερουβείμ; Αὐτὸς ὅταν μιλεῖ στὴν ἐκκλησίαν εἶναι σωστὸς ἄγγελος. Τὸ στόμα του βγάζει μέλι.

Πῆγε λοιπὸν καὶ στὴν ἐκκλησίαν.

Σὰν τ' ἀρχοντόσπιτα τοῦ χωριοῦ καὶ ἡ ἐκκλησία του, περιποιημένη, καλοασπρισμένη, μὲ τὶς πόρτες φρεσκοχρυσωμένες. Πῆγε λιγάκι ἀργά. Τὴ βοῆκε κατάφορτη κόσμος. Ὁ πάτερ Χερουβείμ ὁλοένα μιλεῖ στὴ μεσιανὴ Θύρα. Ἐνας ἄνδρας 30—35 χρονῶν, μὲ κορμοστασιά, μὲ μιὰ ὁμορφιὰ χλωμή, λαγγεμένη. Κ' ἓνα βλέμμα παράξενο, ὑπεροπτικό, σὰ νὰ κοίταζε ἀπὸ πολὺ ψηλὰ ὅλο ἐκεῖνο τὸ πλῆθος.

Ποτέ του δὲ θὰ μίλησε τόσο θερμὰ στὸν ἄμβωνα. Δόγια χριστιανικά, μὲ διάπειρη πίστη. Ἀλλὰ τόσον ἀλλόκοτα! Καὶ τὰ λέει μὲ μιὰ φωνή, γλυκειά, τρεμουλιαστή. Ὅσο ὁ πάτερ Χερουβείμ μιλάει γιὰ τὴ Χριστιανικὴ ἀγάπη, περνοῦν ἀπὸ τὸ μυαλὸ τῆς κυρίας, πρώτα—κουστοί, παράλογοι συλλογισμοί. Πρόχειρα τῆς ἦταν τ' ἀναγνώσματα ποὺ διάβαζε στὴν ἀρρώστειά της. Ὁ Wilde! Ἐνας ἱλιγγὸς στριφογύριζεν μπροστά της. Ἰωάννης!, Σαλώμη! Περιπέτειες, ἐρωτες, ἁμαρτία!

Στὸ τέλος τοῦ λόγου μαζεύτηκε γύρω στὸν παπᾶ Χερουβείμ ὅλο τὸ χωριό. Τοῦ φιλοῦσαν τὰ χέρια. Ρωτοῦσαν μ' ἀγωνίαν ἂν ἦταν ἀλήθεια πὼς θάφευγε—μερικὲς γυναῖκες σήκωναν τὴν ἄκρῃ τῆς ποδιᾶ τους γιὰ νὰ σφουγγίσουν τὰ δακρυσμένα μάτια τους. Τὸν θαύμαζαν ὅλοι, τὸν σέβονταν, τὸν ὑπάκουαν. Καὶ μάλιστα οἱ γυναῖκες... Ποιὸς ξέρει τὶς σκέψεις τους... Ἴσως κ' αὐτὴ ἡ μεγάλη κυρία... Ὁ παπᾶ Χερουβείμ εἶχε ἓνα γέλοιο νευρικό, ἀπόλυτης ἱκανοποίησης, γιὰ τὶς ἐκδηλώσεις αὐτές.

—Εἶναι ἀλήθεια—Διωρίστηκε στὴν Ἀθήνα, στὴν Ἱερὰ Σύνοδο γραμματεὺς—Θὰ φύγω σὲ λίγο.

Ἄργότερα, πού ἀραιώσεν ὁ κόσμος, ὁ παπᾶ-Χερουβείμ, κάλεσε τὴν ὁμορφη κυρία, μαζὶ μὲ τοὺς προύχοντας τοῦ χωριοῦ, νὰ πάρουν τὸν καφὲ στὸ σπῖτι του.

* *

Πλούσιο, μὲ κομπὶ ἐπιπλα, τὸ σπῖτι τοῦ παπᾶ-Χερουβείμ. Μεγάλα κάδρα, ἁγιογραφίες, σκέπαζαν τοὺς τοίχους. Ἡ Σταύρωση, ἡ Παναγία, τὰ πάθη. Μαγδαληνές...

— Εἶναι ἔργα μου—ἐξήγησε στὴν κυρία.

Ἡ κυρία τὸν ρωτᾷ μὲ ἐνδιαφέρον.

— Ὡστε εἶστε καὶ ζωγράφος; Ἔχετε σπουδάζει;

— Ὁχι. Εἶμαι Ἁγιορεΐτης. Ἐκεῖ σπουδάζαμε ἀντιγράφοντας.

Οἱ εἰκόνες ὅμως δὲν ἔχουν τίποτα ἀπὸ τὴν ἄψυχη αὐστηρότητα τῆς καλογερίστικης ἁγιογραφίας. Κάποιος παλμὸς ζωῆς σὰ νὰ τὶς δονίζει. Ἡ κυρία ἑξακολουθεῖ νὰ τὶς κοιτάζει καὶ ὁ παπᾶ-Χερουβείμ ἑξακολουθεῖ νὰ τῆς μιλεῖ.

— Ἐκεῖ στὴν πολιτεία, κοντὰ στὸν κόσμο, ἴσως θὰ κάμω καμμὶν ἐκθεση—Εἶναι τ' ὄνειρό μου...

Οἱ ἄλλοι σιγὰ—σιγὰ φύγανε. Ἐμείνει μόνος μὲ τὴν ὡραία κυρία πού ἄπληστα ζητεῖ νὰ μάθει λεπτομέρειες τῆς ζωῆς του.

Μιά τρέλλα σὰ νᾶχει κυριέψει τὸν παπᾶ-Χερουβείμ.

Τὰ μάτια του γίνονται ὀνειρεμένα, ἡ φωνή του τρέμει ἀπὸ τὸ δόνησμα μιᾶς κρυμμένης δύναμης, τῆς δύναμης μιᾶς ζωῆς χαλιναγωγμένης, σκλάβας, ἀλλ' ἀνυπόταχτης. Θυμᾶται...

.... Ἐκεῖ στὸν Ἄθω, στὶς μακρὲς λειτουργίες, στὰ χιλιοεπωμένα ἁγιοδιαβάσματα, ἀνάμεσα στὰ τρεμάμενα καντήλια, ἄφηνε τὴ σκέψη του ἐλεύθερη στὰ ὄνειρά του. Στὴν πολιτεία μὲ τὴν τρελλή της κίνηση, τὶς παρφουμαρισμένες κυρίες της, πού ἔπλεε σὲ μιὰ θάλασσα ἀπὸ φῶς. Τὴν ὀνειρευόταν ὅπως τὴν εἶχε συγκρατήσει στὴν παιδιάστικη φαντασία του, τότες πού περνοῦσε μικρός, πηγαίνοντας ἀπὸ τὴν ἐπαρχία του νὰ κλειστεῖ στὸ Ἄγ. Ὅρος.

Μαῦροι κρημνοὶ—μακρὰ ἡ θάλασσα.

Ἄφηνε τὰ ὄνειρά του τολμηρά, ἀλύγιστα, ὁρμητικά, νὰ πετοῦν ὅσο ἤθελαν, στὸ ἀπέραντο πέλαγος, ἀκολουθώντας τὰ καράβια, πού μικρὰ—μικρὰ σὰ στίγματα χάνονταν στὸν ὁρίζοντα. Γιὰ τὶς πολιτείες... Ἐνοιωθε νὰ σπρώχνεται ἀκατανίκητα ἀπὸ ἓναν ἀποκρυσταλλωμένο πόθο ὑπεροχῆς, πού εἶχε ζωντανέψει μέσα του καὶ ξεπετιόταν τώρα ἀχαλίνωτος. Ἐνοιωθε τὴ δύναμη νὰ νικήσει, νὰ καθυποτάξει τὴν ἀνθρωπότητα ὁλόκληρη, νὰ πετάξει σὰν ἀετὸς ἀπὸ τὶς ψηλὲς ἐκεῖνες κορφές πού δέσποζαν τὴ θάλασσα, καὶ νὰ ἀμαρτήσῃ. Νὰ ἀμαρτήσῃ μὲ

ἀνυπομονησία, μὲ τρέλλα καὶ τὴν καθυστερημένη ὁρμή καὶ δίψα μιᾶς νιότης πού ἀλυσσοδέθηκε γιὰ χρόνια μὲ στέρηση καὶ ἀπομόνωση. Νὰ ἐκδικήσῃ τὴ χαμένη ζωὴ του...

Τῆς μίλησε γιὰ τὴ ζωὴ του. Ἡ κυρία ἄκουε σαστισμένη. Εἶχε πάρει μαζὶ τῆς ἓναν τόνο οἰκειότητας σὰν κάτι πού δικαιοματικά τοῦ ἀνῆκε.

Ὁ παπᾶ-Χερουβείμ τῆς εἶχε ἐπιβληθεῖ μὲ τὴ γοητεία του, μὲ τὸ βλέμμα του τὸ πλούσιο ἀπὸ δράση καὶ ζωὴ. Τῆς φαινόταν ἐκείνη τὴ στιγμή ἀληθινὰ ἱκανὸς νὰ καθυποτάξῃ ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα.

Πῆρε μιὰ βόλτα στὴν κάμαρα κ' ἔξαφνα σταματώντας στὴν πόρτα γέλασε ἠχηρὰ μ' ἓνα μῆγμα θριάμβου καὶ περιφρόνησης. Ἡ κυρία ἔτρεξε περίεργη.

Στὴν ἄκρη πίσω ἀπὸ τὴν κουρτίνα, ἦταν μιὰ μικρούλα μαζεμμένη κ' ἔκλαιε σιγαλά.

Ὁ παπᾶ-Χερουβείμ ἐξήγησε.

— Κλαίει κ' αὐτὴ πῶς θὰ φύγω. Ὅλες κλαῖνε. Οὐφ! Βαρέθηκα.

Ἡ μικρὴ σφωγγίζει τὰ δάκρυα, καὶ προσπαθεῖ νὰ συγκρατήσῃ τοὺς λιγμούς της. Ποτὲ δὲν περίμενε νὰ λάβῃ τόση ταπείνωση ἀπὸ τὸν ὁμορφον ἄνθρωπο μὲ τὰ χρυσὰ ἄμφυα ποῦμοιαζε μὲ τὸν καλὸ Χριστό, ὅταν τὸν ἄκουε νὰ μιλεῖ στὴ μεσιανὴ Θύρα.

Ποτὲ δὲν τὸν εἶδε ἔτσι σκληρὸν ἀπέναντί της, μὰ ποτὲ καὶ τόσο σαγηνευτικό. Τὸ ἐνστικτο τοῦ φύλου της τῆς λέει καθαρὰ τὴν ἀλήθεια. Εἶναι τόσο ὁμορφη αὐτὴ ἡ ξένη ἡ κυρία. Ἀπορεῖ πῶς δὲ φιλιῶνται.

Κλείνει τὰ μάτια γέρνοντας τὸ κεφάλι... Τὶ εἶναι τάχα μπροστὰ του; Ἐνα μικρὸ σκουληκάκι μπρὸς σὲ μιὰ σπάνια χρυσάφτερη πεταλούδα. Ὁ μεγάλος της ὁ καλὸς της φίλος μὲ τὰ ὀνειροπόλα μάτια, πού κοιτάζαν ψηλὰ στὰ σύννεφα γιὰ νὰ χαμηλώσουν πάλι γλυκὰ, συγκαταβατικά, γεμάτα καλοσύνη, δὲν ὑπῆρχε πιά γι' αὐτή. Καὶ ἦταν βαρὺ χτύπημα αὐτὸ γιὰ τὴ φτωχὴ μικρούλα, τὴν ὁρφανή. Ἀπὸ τ' ἀφεντικὰ της ἄκουγε μονάχα βρυσιὲς καὶ φωνές. Δὲν γνώρισε τὴ τρυφερὴ ἀγάπη τῆς μάνας. Δὲν τὴν ἀντίκρουσε στὰ κοκκινωπά ἀπὸ τὸ πλεξιμο μάτια τῆς γιαγιᾶς, οὔτε στὸ καλοκάγαθο γενᾶτο πρόσωπο τοῦ γέρο-πιποῦ. Ὁ παπᾶ-Χερουβείμ ἑξακολουθεῖ νὰ ἐξηγεῖ στὴ φίλῃ του καὶ νὰ κοιτάζει τὴ μικρὴ προσεκτικά.

— Εἶναι ὑπηρετρία μιᾶς γειτόνισσας. Καὶ τώρα δὲ βλέπετε τίποτα. Μέρους ἔκανε νὰ φάῃ πού τὸ πρωτάκουσα.

Ἡ μικρὴ συμμαζεύεται στὰ λόγια του, σὰ νὰ θέλει νὰ κρυφθεῖ, νὰ χαθεῖ μιὰ τέτοια στιγμή.—Τὸν σεβόταν, τὸν φοβόταν—Ἴσως... κι

ἀπὸ ἀγάπῃ . . . Ποιὸς μπορεῖ νὰ καθορίσει τί εἶναι ἐπὶ τέλους καὶ αὐτή ;

* *

Ἡ κυρία δὲν ἔβρισκε πιά καμιὰ πλήξη στὴ μονοτονία τοῦ χωριοῦ. Ξανάρχισε τὸ κοκέτικο ντύσιμό της, τὸ περιποιημένο μανικιούρ, τὸ ἐπιμελημένο βάψιμο. Ξεπαζόταν ὁ ἐγωϊσμός της βλέποντας ἓνα ρασοφόρο, σὰν τὸν περήφανο, τὸν ἀδάμαστο Χερουβεῖμ νὰ τὴν ἀκολουθεῖ σὰ σκυλάκι. Ἦταν τόσο παράξενη ἡ αἰσθηματικὴ αὐτὴ περιπέτεια ! Τόσο νέο !

Κι' ὁ πάτερ-Χερουβεῖμ στὴν ὁμορφὴ κυρία ἔβλεπε τὴν πρωτεύουσα ὀλοζώντανη νὰ τὸν καλεῖ, νὰ τοῦ χαμογελά . . . Τὸ μεγάλο ὄνειρο τῆς ζωῆς του ! Ἡ ἀγάπη . . .

Ὁ Ἄθως, οἱ ὄρθροι, τὸ χωριὸ ἔφευγαν πιά μακριὰ του. Ἡ φαντασία του τὸν καλοῦσε πρὸ πέρα. Ἡ φήμη, ἡ ὁμορφιά, ὅλος ὁ κόσμος δικός του. Σὲ λίγο θὰ συναναστρεφόταν τὶς ἀριστοκράτισσες τῆς πρωτεύουσας ὅπως τώρα τὴν κυρία. Ὅλες φίλες του ! Εὐπνήσαν ὅλοι οἱ κοιμισμένοι πόθοι του. Ἡ ζωὴ, τοῦ ξανοίγονταν μπροστὰ πέρα.

Κ' ἐκείνη χαρούμενη, πεταχτή, γεμάτη τώρα ζωὴ, τὸν ἔκανε γοῦστο, τρελλὸ γοῦστο.

* *

Ὁ μῆνας συμπληρώθηκε ἀπὸ τὴν ἡμέρα πὺν ζοῦσε στὸ χωριό. Ὁ γιατρὸς τὴ βρῆκε τόσο καλὰ πὺν τῆς ἐπέτρεψε νὰ γυρίσει ἀμέσως στὴν πόλη. Εὐπνήσαν μέσα της μονομιᾶς οἱ παλιές της, οἱ ἀγαπημένες της συνήθειες καὶ ξέσπασε σὲ μεθύσι χαρᾶς. Ἐνας ποταμὸς ἀπὸ νέα σχέδια ξεχύλισε στὸ μυαλό της.

Κι' ὁ πάτερ-Χερουβεῖμ ;

Ἐ, γι' αὐτὸν ἦταν κεραυνοβόλο. Δὲν μποροῦσε οὔτε κἂν νὰ μιλῇ. Εἶχε μιὰν ἔκφραση ἀμηχανίας, . . . σχεδὸν ἀστεία . . .

* *

Μόνος, περιμένει τώρα, σὰ σωτηρία τὴν εἵδηση τοῦ διορισμοῦ του στὴν πρωτεύουσα. Γιὰ τὴν ὥραία του φίλη μάθαινε μονάχα ἀπὸ ἔφημερίδες. «Στὸ χορὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς Πρεσβείας ἡ ὥραιότητὴ κ. Α. . . μιὰ ἀπὸ τὶς ἐλκυστικώτερες καὶ σαγηνευτικώτερες σιλουέτες . . .»

Τέτοια διάβαζε σχεδὸν κάθε μέρα. Ἡ κυρία τῆς ἐξοχῆς δὲν ὑπῆρχε πιά . . .

Ἦλθε ἐπὶ τέλους ὁ διορισμός του. Ταχτοποίησε γρήγορα-γρήγορα τὶς δουλειές του καὶ ἔτρεξε.

Πῆγε ἀμέσως νὰ τὴ δεῖ. Μὲ δειλία ἀνεβαίνει τὶς σκάλες καὶ μὲ πρὸ πολλὴν ἀκόμη μπαίνει στὸ σαλονάκι της. Καθισμένη σ' ἓνα χαμηλὸ σοφά, τυλιγμένη σὲ πλούσια ρόμπα, κουβέντιαζε ἡ ὥραία κυρία

μ' ἓνα νέο. Συστάλθηκε . . . Τὸν δέχτηκε ὥς τόσο μὲ φαινομενικὴν ἐγκαρδιότητα.

— Μπᾶ, ὁ πάτερ-Χερουβεῖμ ; Τί γίνεται τὸ χωριό ; Πῶς τὰ περνᾶτε ; Μὰ καθῆστε . . .

Καὶ ξανάρχισε μὲ τὸ νέο τὴν ψιλὴ κουβέντα, πὺν θὰ ἦταν, βέβαια, πολὺ ἐνδιαφέρουσα . . . Μίλαγαν γιὰ χοροὺς, ἐκδρομές, ταξίδια, συντροφίες. Ἐδωσαν μάλιστα rendez-vous γιὰ τὸ βράδυ. Ἀργὰ κατὰλαβε ὁ Χερουβεῖμ πῶς ἦταν γι' αὐτὴν ἓνα φλέρτ τῆς στιγμῆς, μιὰ ἰδιοτροπία, ἓνα μηδαμινὸ ἐπεισόδιο τῆς πολυτάραχης ζωῆς της. Μιὰ περιπέτεια πὺν θὰ τὴ θυμόταν ἴσως λιγωμένη στὰ γέλια. Ναί, ἦταν φτιαγμένη γιὰ τὴ μεγάλη ζωὴ, τὴν ὁμορφὴ, τὴ δυνατή, πὺν κι' αὐτὸς εἶχε μιὰ φορὰ ὀνειρευθεῖ καὶ ποθήσει νὰ ζήσει . . . ἀπὸ τὶς ψιλὲς κορφὲς τοῦ Ἄθω, ἀγναντεύοντας τὴ θάλασσα.

* *

Βγῆκε ἀπὸ τὸ σπίτι της ζαλισμένος. Γιὰ πρώτη φορὰ βλέπει γύρω του μὲ ἀπαισιοδοξία. Ἦταν σούρουπο. Ἡ ὥρα τῆς μελαγχολίας καὶ τοῦ συλλογισμοῦ. Ἡ ὥρα πὺν φέρνει στὸν ξένο τῆς πρωτεύουσας μιὰν ἀκατανίκητην ἀπελπισία, σὰ χάνεται μόνος, κατὰμονος, στοὺς πλημμυρισμένους δρόμους της, γιομάτους ὄργασμὸ ζωῆς καὶ κίνησης. Νέοι, νέες περπατοῦν βιαστικές. Πλούσιες κυρίες μπαϊζοβγαίνουν ἀπὸ τὰ μαγαζιά ἀφήνοντας τὴ γοητεία τῆς ὁμορφιάς καὶ τοῦ ἀρώματος. Ἀπὸ τὶς πόρτες τῶν κινηματογράφων ξεχύνονται ποτάμια ἀνθρώπινα. Μερικὰ ζευγάρια περπατώντας χαριεντίζονται καὶ γλυκοκουβεντιάζουν. Σὲ μιὰ στιγμή κίνησε τὰ χεῖλη του σὰ νὰ θελε νὰ σταματήσει μερικὲς μονάχες. Τοῦριξαν γρήγορες ματιές καὶ ἐξακολούθησαν βιαστικὲς τὸ δρόμο τους. Ἀλλὰ οὔτε κἂν ἐπρόσεξαν τὸν περίεργο καλόγερο. Ἀλλὰ προληπτικὲς ἔβαλαν τὸ χεῖρ τους σὲ τσέπες τους. Περιπάτησε πολλὴν ὥρα. Ζυλίστηκε. Ὁρχήστρες ἀκούονταν ἀπὸ παντοῦ. Τὰ καφενεῖα γεμάτα. Κόσμος ἀγνωστος, εὐτυχισμένος. Ἡ ζωὴ ὀργίαζε. Προσπάθησε κι' αὐτὸς νὰ μπεῖ στὴν ἀνθρώπινη ἐκείνη δίνη, ἀλλὰ ἔνοιωσε τὸν ἑαυτὸ του ἀδύνατο σὰ φάντασμα. Θέλησε νὰ καθίσει κάπου, νὰ ξεκουρασθεῖ. Οὔτε μιὰ καρέκλα γι' αὐτόν ! Ἐκμηδενίστηκε.

Γύρισε στὸ ξενοδοχεῖο. Ἀνέβηκε ἀργὰ, ἀργὰ τὰ σκαλοπάτια. Τὸ δωμάτιό του ψυχρὸ, θαμπό, ἥρεμο, βουβό, σὰν τὸ κελλί του. Φοβᾶται νὰ τ' ὁμολογήσει τόσο γρήγορα στὸν ἑαυτὸ του. Μιὰ σύγκριση τῆς πρωτινῆς ζωῆς του στὸ χωριὸ καὶ στὴν πρωτεύουσα.

Γλυκεῖα νοσταλγία τῆς ζωῆς ἐκείνης πὺν τὴν κύκλωνε ἡ ἀγάπη, ὁ θαυμασμός, ἡ ἀφοσίωση ! Πὺν τὴ στόλιζε ἡ ἐλπίδα γιὰ τὸ ἀγνω-

στο, για τη ζωή που απαρνήθηκε ένωρίς και που όνειρεύθηκε στον
"Αθω.

Και τώρα το γκρέμισμα στην πραγματικότητα. Τα μιλίγια του
χτυπούν. Πιάνει το κεφάλι του με τρόπο κι' απελπισία. Είναι ξεαν-
τλημένος. Δε σκέφτεται πια να κατακτήσει τον κόσμο. Την άλλη μέρα
πήγε πάλι στην κυρία. Δεν την είδε. Η καμαριέρα του είπε πως είχε
ξενυχτήσει στο χορό κ' έδωσε διαταγή να μη την ξυπνήσουν. Δεν είχε
τη δύναμη να επιμείνει, και έφυγε. Έννοιωσε πως η γοητεία του
είχε σβυστεί πια γι' αυτήν. Μια σκέψη δεσπόζει τώρα στο μυαλό του.
Να ξαναδεί το χωριό, να νοιώσει ξανά τον έαυτό του ανώτερο μέσ-
τους άπλους χωρικούς. Να δει τις γυναίκες να τρέχουν πια να του
πρωτοφιλήσει το χέρι. Να ξαναδεί τη μικρούλα να τον κοιτάζει με
δλάνοιχα τα μάτια, από τον τυφλό θαυμασμό της παιδιάστικης ψυ-
χής της....

MARIETTA MINΩΤΟΥ

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥ ΜΟΡΕΑΣ

ΑΣΜΑΤΙΟΝ ΤΗ ΚΥΡΙΑ....

Ή πόσον σέ ήγάπησα !
άγάπη αν καλείται,
Πάν ότι δεν μετρείται
σ' άγάπησα πολύ.

Πάντα, Ή ! πάντα ζωηράν
άγγελικήν σέ βλέπω
Πάντα στον νουν μου σ' έχω
και σέ αναπολώ.

Πλήν φευ ακόμη σ' αγαπώ
αν ή άγάπη είναι
Παντοτιναι όδύναι
Ναι ακόμη σ' αγαπώ.

Και αν τις με έρωτήση
Διατί στον νουν μου σ' έχω
Και πάντοτε σέ βλέπω ;
Θα του αποκριθώ
Διότι σ' αγαπώ.

I primi palpiti d'un inotento amore.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΑΜΠΕΛΙΟΣ

(Συνέχεια και τέλος)

Στο Μάρκο Βόσσαρι ή Αη πράξη τελειώνει ως εξής :

Μάρκος : Πόσους Σουλιώτας σύρω ;

Τούσσοι : Τετρακοσίους πενήκοντα.

Μάρκος : Άρκοῦσι.

Τούσσοι : Λοιπόν ;

Μάρκος : Καμά του Σκόδρα· ό Λεωνίδας μ' ολιγώτερους ακόμη,
έδοξάσθη.»

Κανένας νεώτερος συγγραφέας δε θάξερε καλύτερα να χειριστεί σε
τόσους σύντομους διάλογους, την τυφλή γενναιότητα του Μπότσαρη.

Στη Χριστίνα Άναγνωστόπουλος (πρ. Δ' σκ. ά.)
ανακαλύπτουμε μιá χρυσή σκηνή. Ό Παναγιώτης, πατέρας της Χρι-
στίνας, αιχμάλωτης στο χαρέμι του Άχμέτ, μπήκε κρυφά στο δωμά-
τιο όπου κοιμόταν ό γιός του Τούρκου και της θυγατέρας του. Προ-
βλέποντας πως το παιδι θάναί αίτία ν' άρνηθεί ή Χριστίνα ν' ακολου-
θήσει τους Έλληνες (έπειτα από συμφωνία Έλλήνων και Τούρκων)
θέλει να το σκοτώσει. Έξαφνα όμως το χέρι του πέφτει. Βλέπει στο
πρόσωπο του κοιμώμενου μικρού τα χαρακτηριστικά του Λάμπρου,
του γιού του, του παλικαριού που σκοτώθηκε. Νομίζει πως ξαναβλέ-
πει το χαμογέλιο του, πως ακούει την άναπνοή του. Σκίζονται τα
πατρικά σπλάχνα, γονατίζει μπρός στην κούνια κι' άγκαλιάζει το παι-
δί, μουρμουρίζοντας τ' αγαπημένο όνομα του Λάμπρου. Άς αφίσουμε
άσχολίαστο το μεγαλείο και το πάθος μιās τέτοιας δραματικής περι-
πέτειας που ούτε ό Σαίξπηρ δε θά περιφρονοῦσε.

Θέλετε μιάν άλλην εικόνα ; Να κείνη του Άνδρούτσου (Όδυσσεύς
Άνδρουσσοι πράξη Γ' σκ. β') :

«Άκριβή (μητέρα του) : Θάνατος ίσως σ' άπαπειλεί ;

Όδυσσεύς :

Και μήπως

δεν μ' άπειλεί, έξότου, ό άγών ήρξε,

και πολεμάω, άπαύστως με τους Τούρκους ;

Ένας μόνος στίχος άρκεί για να περιγράψη όχι μονάχα για την
παλικαριά, παρὰ και για την πολυτάραχη ζωή του περίφημου πολε-
μιστή και τις περιπετειώδικες έκστρατείες του έναντίον των Τούρκων.

Καὶ τοῦτο μὲ τις ἀπλούστερες λέξεις μόνο, δίχως νὰ συσσωρεύσει κουτὰ καὶ πομπώδικα ὑπερθετικά, δίχως στόμφο, δίχως ὑπερβολές ! Ἡ ἀπλό-τητα τῆς ἔκφρασης συντελεῖ στὸ ν' ἀναπαριστᾷ ἐντονώτερα τὴν ὁμορ-φιά τῶν ἰδεῶν. Πόση παρατηρητικότης, πόση σωστή ἀντίληψη, ὅταν στὸ τέλος τοῦ ἴδιου ἔργου ὁ Ἀνδροῦτσος φυλακισμένος στὴν Ἀκρό-πολη, ἀπαριθμῇ τις δυστυχίες του ! (πράξη Ε', 9).

« ἡ λαμπροτέρα
Στολή τῶν Ἑλευθέρων, εἶν' αἱ ἀλύσεις !
Τοιουτοτρόπως, ἀπέθαν' ὁ πατήρ μου .

Εὐχομ' εἰς τὸν υἱόν μου ὁμοίαν τύχην. (Πρ. Ε'. σκ. 9).

Ἐν τούτοις ἡ ζωηρὴ καὶ κοφτερὴ περιγραφή, τὸ ἀγέρωχο τοῦ ὕφους, τὸ μεγαλόπρεπο τῆς δραματικῆς περιπέτειας δὲν εἶναι οἱ μόνες ὁμορφίες ποὺ ἀνακαλύπτει κανεὶς στὸ ἔργο τοῦ Ζαμπέλιου. Ὁ λυρι-κὸς ποιητὴς ἔχει πλατεῖα συνεργασία μὲ τὸν ἱστορικό, τὸν πατριώτη, τὸ δραματογράφον. Οἱ ποιητικὲς πτήσεις δὲ λείπουν καὶ μερικὰ τραγού-δια τοῦ χοροῦ θὰ στόλιζαν ἐπαγωγὰ τις σελίδες μιᾶς λυρικῆς ἀνθο-λογίας. Ἡ ἐπὶ κλῆση τῆς ἀθανασίας ποὺ καλεῖται νᾶναγραφή τὰ ἥρω-ικὰ ἄθλα (Ε'. πράξη τοῦ Μάρκου Βόσσαρι) εἶν' ἀπὸ τις ὡραιότερες καὶ τολμηρότερες ποιητικὲς ἐμπνεύσεις. Ἡ προσωποποί-ηση αὐτὴ ἀξίζει, κατὰ τὴ γνώμη μας νὰ προσεχτεῖ ἰδιαίτερος. Βέβαια ὁ ποιητὴς Ζαμπέλιος δὲν μπορούσε ν' ἀγνοήσει τὸν πρόγονό του Πίνδαρο. Ἡ προσωπικὴ του ὁμῶς συμβολὴ δὲν εἶν' εὐκαταφρόνητη καὶ τὸ τραγοῦδι τοῦ χοροῦ — ἡ καλύτερα ἡ ᾧδὴ ἐκείνη στὴν ἀθανασία, ὅπου ἐξυμνοῦνται τὰ κατορθώματα καὶ ἡ περασμένη δόξα τῆς Ἑλλά-δας, στέκει ἀναμφισβήτητα σὰν ἓν ἀπὸ τὰ ὡραιότερα προϊόντα τῆς πέννας του. Νὰ ἡ δευτέρη καὶ ἡ πέμπτη στροφὴ ὅπου δύο σταθμοὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐξυμνοῦνται μεγαλόπρεπα :

« Ἐβλεπες τότε, τοῦτον μας τὸν αἰθέρα,
φωτοβολοῦντα, ἀτλῶνοντα μέγαν,
ἀχινοβόλον δίσκον,
ὡς τοῦ Ἥλιου, τὸ μέγα φῶς, σκορπίζει,
τῆς γῆς τὸ σκότος !
Κ' ἐν μέσῳ ἐθεώρεις, ἀλληλουχοῦντας,
ἄλλους φωστῆρας, νέους.
Ποῦ νὰ χαράττης,
ὀνόματα καὶ ἄθλα,
ἐφθανες ; Νὰ κηρύττης, ἄγγελον εἶχες,
τὴν βροντοφώνως,

διαλαλοῦσαν φήμην, καὶ νὰ λαμπρύνῃ ,
συμπάρεδρον τὴν δόξαν.

Ὅλα γραμμένα εἰς τὸν ναόν σου ἔχεις.

Εἰς τοὺς αἰῶνας κεχαραγμένα ὅλα.»

Νὰ καὶ ἡ ἀντίθεση ὅπου, μ' ὅλα αὐτὰ, περνᾷ ἡ ἐλπίδα καὶ ἡ φλο-γερὴ πίστη γιὰ τὴν ἀναγέννηση τῆς ψυχῆς.

« Ἀλλὰ τὰ πυκνὰ σκότη, σκορπίζοντ' ἤδη·

Ἐσύντριψεν ὁ Ἕλλην τὴν ἄλυσσόν του.

Καὶ τὸν ζυγόν του ρίψας,

Ἐσάλπισ' εἰς τὸν κόσμον, τὴν ἔγερσίν του.

Ἔστησε νόμους.

Κ' ἔλευθερίαν ἢ θάνατον φωνάζας,

Ἰδοὺ στρατοπεδεύει·

Ἰδοὺ πολέμους.

μὲ τοὺς ἐχθροὺς του στήνει.

ἀγένειον παιδίον, μ' ἄνδρα παλεύει·

Κ' εἶν' αὐτὰ γνώμη,

Καὶ προᾶξι ἰδική του.....ἀλλά, ποῦ εἶναι

μία ἐνηχος σάλπιγξ,

νὰ σ' ἐξυμνήσῃ, ἔγερσις τῆς Ἑλλάδος;

Ὡς τόσο, ταῦτα, ἰδὲ θεὰ καὶ γράψον.»

Στὶς ἡμέρες μας θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθεῖ τὸ θέμα τῆς τελευ-ταίας στροφῆς σὰν παλαιωμένο καὶ ἱπποχαιόμενο. Μὰ δὲν πρέπει νὰ ἐσχάσουμε πὼς ὁ Ζαμπέλιος ἔγραψεν αὐτοὺς τοὺς στίχους πρὶν ἀπὸ τὴν ποιητικὴν πλειάδα ποὺ ἀργότερα τραγοῦδῃσιν στὴν ἴδια χορδὴ χω-ρὶς νᾶναι ἱκανὴ νὰ βοῇ νέους τόνους γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἄς ρίξουμε τέλος ἓνα βλέμμα στὸν Κωνσταντῖνον Παλαιολόγο. Μὰ πόσῃν ἀξιοπρέπειᾳ, ὁ Βυζαντινὸς Αὐτοκράτορας προτείνει στὸν πανί-σχυρο Σουλτάνο τὴν εἰρήνη ! (Πράξη Β'. σκ. δ'.)

« Καὶ οἱ μεγάλοι, κτυποῦνται μὲ μεγάλους,

εἰς ἀνοικτὸν πεδῖον, μὲ ἴσας δυνάμεις.

Καὶ ὅχι μὲ ἀδυνάτους καὶ βοηθοῦντας,

μιᾶς παλάμης τάπον, βωμοὺς καὶ οἴκους·

ὑπόθες νὰ νικήσῃς· δοξάζεσ' ἴσως;

Ποθεὶς νὰ στέψῃς, τὸ μέτωπον μὲ δάφνας;

Ἰδοὺ. Ἐξ ἐνὸς μέρους, εἶν' ἡ Ἀσία.

Τροφὴς κατέστη καὶ ἀνοικτὴ παλαίστρα,

τόσων Ἡρώων· ἀνώτερος σὺ γίνου·

Σμίξον εἰς ἓνα, τόσους λαοὺς σπαρμένους,
καὶ εἰς τὰ τέκνα τοῦ Ταμερλάνου, ρῆψον,
τοῦ πάππου σου τὴν ὕβριν.....».

Ἄς μὴ νομίσαι κανεῖς πῶς μόνο ὁ Παλαιολόγος ἔχει τὸν καλὸ ρό-
λο. Στὴν ἀπειλή του:

« Τὸ αἷμα, βλέπε, πλύνεται μὲ τὸ αἷμα.
Κ' ἡ γενεά σου θέλει ποτὲ τὸ πλύνῃ. »

Ὁ ποιητὴς βάζει στὸ στόμα τοῦ βαρβάρου τὰ περίφημα αὐτὰ
λόγια :

« Ἄν δειλὴ γίνη ἀξίζει νὰ τὸ πλύνῃ ».

Τὰ λόγια ἀνταλλάσσονται σὰ σπαθισμοί. Μόνο μὲ τὴ ζωηρότητα
αὐτὴ τοῦ ὕφους, τὶς εὐστοχες ἀπαντήσεις, νοιώθουμε σὲ τί βαθμὸ ὁ
Ζαμπέλιος κατεῖχε τὴ δραματικὴν ἀντίληψη τοῦ διαλόγου.

Ἡ σκηνὴ αὐτὴ, ἡ καλύτερη τῆς τραγωδίας, καὶ ἴσως ὁλόκληρου
τοῦ ἔργου τοῦ Ζαμπελίου θ' ἄξιζε νὰ μεταφραστεῖ. Ὁ τι πρέπει νὰ
θαυμάσουμε εἶναι ἡ δεξιοτεχνία καὶ ἡ ἐπιτηδειότητα τοῦ ποιητῆ πού
δὲν ἀρκέστηκε, ὅπως κ' ἄλλος μέτριος συγγραφέας θ' ἄκανε, νὰ μᾶς
παρουσιάσει μόνο τὸν Κωνσταντῖνο ἐνδιαφέροντα. Ὁ ἀντίπαλός του
Μωάμεθ φαίνεται στὸ ἔργο, ἀντάξιος, στὸ ρόλο του, τοῦ τελευταίου
ἑλληνα αὐτοκράτορα. Ὁ Ζαμπέλιος ἀντιτάσσει τὸν τυφλὸ ἡρωϊσμό τοῦ
ἀπελπισμένου πατριωτισμοῦ στὴν ἄγρια λύσσα τοῦ μεθυσμένου ἀπὸ
τὴ δόξα καταχτητῆ. Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Μωάμεθ εἶναι δυὸ γί-
γαντες πού ἀντιμετωπίζονται· δυὸ βράχοι πού συγκρούονται. Ἡ σπῖθα
πού λάμπει ἀπὸ τὴ φοβερὴν αὐτὴ σύρραξη, τὸ δραματικὸν ἐνδιαφέρον
πού παρακολουθεῖ εἶναι τόσο πιδ ἔντονο ὅσο καὶ ἡ κατάστασις γίνε-
ται ὑπέροχη καὶ μεγαλειώδης.

Στὴν τελευταία πράξι τῆς τραγωδίας, ὁ ποιητὴς ἐμπνευσμένος,
κρατεῖ τὸ ἐνδιαφέρον ἀμείωτο ὡς τὸ τέλος. Οἱ μεγαλειώδεις σκηνὲς
ἀλληλοδιαδέχονται ἡ μιὰ τὴν ἄλλη, κ' ὁ θαυμασμός μας δὲν ἐλαττώ-
νεται. Ὁ Κωνσταντῖνος ἔχει ἓνα ὄραμα. Εἶναι τὸ φάντασμα τῆς Ἑλ-
ληνικῆς φυλῆς πού τὸν ἀκολουθεῖ πελιδνόν. Ὅριστε πῶς χειρίστηκε ὁ
ποιητὴς ἓνα τέτοιο θέμα, (στ. α'.)

« Ἄφες με, ἄφες· μὴ καταδυναστεύης,
καὶ σὺ ἀκόμη, δύστηνον Βασιλέα.
Κλαῦσόν με μᾶλλον· τὴν τύχη μου λυπήσου·
γυμνός, θλιμμένος, ἀπελπισμένος εἶμαι·
τί δεινὰ φέρω, τί καρτερῶ, δὲν βλέπεις ;...
Ποῖος δὲ εἶσαι ; κ' ἐδῶ τί θέλεις ; λέγε....
Ἄ σὲ γνωρίζω· βέβαια.... δὲ γνωρίζω.

Σὺ εἶς· ἐκεῖνο τοῦ Γένους μου τὸ φάσμα.
τὸ θλιβερόν, τὸ κλαῖον, τὸ στυγνὸν φάσμα,
ἅ, ναὶ σὺ εἶσαι· τό, εἰς τὸν νοῦν μου πάντα,
δεινῶς προσηλωμένον φέρω, σὺ εἶσαι·
σκιά ποθεινοτάτη· σκιά σὺ πρῶτον,
τόσον λαμπρά, καὶ τώρα, αἰχμηρὰ τόσον,
σὲ βλέπω, καὶ στενάζω, κ' ἐγὼ ἀκόμη·
κ' ἐγὼ τὰ βάσανά σου, τὰ δειλὰ τέκνα,
καὶ τοὺς παρόντας αἰῶνας, κ' ἐγὼ βλέπω·
καὶ θλίβομαι, κ' ἡμέρας, πικρὰς περῶ·
καὶ τώρα μᾶλλον· τώρα, ἐν ᾧ ἡ πτώσις...
Ἄ ναί· ἴδου τὸ ξίφος· θανάτωσόν με·
σύ φόνευσόν με, πρὶν μὲ φονεύσ' ὁ Τοῦρκος...»

Τί ἔξοχη εἰκόνα ! Καὶ μὲ πόση τέχνη ἀκολουθεῖται ἀπὸ μιὰ
ἀκόμη ὠραιότερη καὶ δραματικώτερη μετάπτωσις πού θὰ ὀδηγήσει
στὸ τέλος τῆς τραγωδίας ! :

« Ἄλλ' ὄχι· τιμημένον, θάνατον θέλω.
Σωροὺς νὰ στήσω, ὅπου βροντᾷ ἡ μάχη,
καὶ νὰ χωθῶ, ὁμνύω... ὅμως, ποῦ φεύγεις ;
Κ' ἐγὼ κατόπιν.. Σκιά πιστή, ποῦ εἶσαι ;

Τί λεπτότητα παρατήρησης στὸ κίνημα αὐτὸ τῆς παροδικῆς ἀδυ-
ναμίας, κίνημα βαθειὰ ἀνθρώπινο τοῦ ἥρωα, μιὰ στιγμή μόλις πρὶν
διακυβεύσει τὸ κάθε τι καὶ θυσιαστεῖ !

(1) Μποροῦμε νὰ παραδεχτοῦμε τὴ γνώμη τοῦ κ. G. Bourdon γιὰ τὸ ἔργο
αὐτὸ στὴ μελέτῃ του γιὰ τὸ νεοελληνικὸ θέατρο (1893, ἔκδοσις τῆς Revue de
l'art dramatique); Δὲν μποροῦμε νὰ πιστέψουμε πῶς ὁ συγγραφέας τοῦ βι-
βλίου αὐτοῦ διάβασε καὶ κατάλαβε στὸ πρωτότυπο (ἀρχετὰ δύσκολο κείμενο πρέ-
πει νὰ τ' ὁμολογήσουμε, γιὰ ἓναν ξένον) τὸν Κωνσταντῖνο Παλαιολόγο τοῦ Ζαμ-
πελίου. Μᾶλλον παραδεχόμεστε πῶς ὁ κ. Bourdon ἔδωκε μεγάλη πίστιν στὰ
λόγια κείνων πού τὸν πληροφόρησαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, πάρα πολὺ δημοτικιστῶν.
Εἶναι λυπηρὸ νὰ βλέπουμε πῶς ἡ γλωσσικὴ διαμάχη στὴν Ἑλλάδα ἦταν καὶ
εἶναι ἀκόμη τόσον ἄγρια ὥστε ἔφτανε ἓνας συγγραφέας νὰ μεταχειριστεῖ τὴ
γλῶσσα τὴ λεγομένη «καθαρεύουσα» γιὰ νὰ καταδικαστεῖ αὐτὸς καὶ τὸ ἔργο του
ἀνεξέταστα. Ἐμεῖς εἴμαστε πάντα ἐναντίον τῶν σχολαστικῶν, ἐδῶ καὶ νῦν
μαλλιαροί. Πρέπει ν' ἀναγνωρίσουμε πῶς στὴ φιλολογία ἡ μορφὴ δὲν εἶ-
ναι τὸ πᾶν· καὶ τὸ γλωσσολογικὸ ζήτημα εἶναι ἀπλῶς ζήτημα μορφῆς. Μένει ἡ
βάσις πού ἡ μορφὴ δὲν ἐπηρεάζει. Μιὰ ψυχραιμότερη ἐξέτασις, καὶ λιγότερο με-
ροληπτικὴ τῶν ἔργων τῶν καθαρευουσιάνων, κ' ἰδιαίτερα τῶν δραματικῶν
συγγραφέων πού μᾶς ἐνδιαφέρουν μὲ τὸ ἀπὸ σκηνικὴν ἀποψη, μᾶς ἔφερε σὲ συμ-
περάσματα διαφορετικὰ ἀπὸ τὴν παγκόσμιον μορφὴ καὶ τ' ἀνάθεμα ποῦχει ριχτεῖ
σ' ἓνα μέρος τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ἡ δημοτικὴ εἶχεν ἐπίσης τοὺς σχο-
λαστικούς· τῆς ὅπως κ' ἡ ἀνυπόφορη καθαρεύουσα. Δὲν πρέπει νὰ τὸ ξεχνᾶμε

*
* *

Γιατί όμως η ανάγνωση ή η πιτάσταση των έργων του Ζαμπέλιου δεν κατορθώνει να ένθουσιάζει το ελληνικό κοινό; Γιατί ξεχάστηκαν οι τραγωδίες του παρ' όλη την πραγματική τους αξία;

Ας σημειώσουμε, πριν απ' όλα, πώς από τα ίδια τα προτερήματα του Ζαμπέλιου πηγάζουν τα ελαττώματά του, πού, πρέπει να ομολογήσουμε, βρίσκουμε συχνά ίχνη καταφανή που ζημιώνουν το ενδιαφέρον του έργου. Η αδιάκοπα τεταμένη κατάσταση για να επιτευχθεί η μεγαλειώδης έντύπωση γεννά τη μονοτονία, αν όχι την κούραση⁽¹⁾. Η ιστορική ακρίβεια (ιδίως όταν πρόκειται για πρόσφατα γεγονότα ή σύγχρονα) βλάπτει το δράμα και τα σκηνικά, κι ο λυρισμός του χορού άργοπορεί δίχως λόγο μια πράξη που ήδη ξεφυλά.

Κατά δεύτερο λόγο ο Ζαμπέλιος δεν ξεφεύγει το σπουδαίον ελάττωμα, στο χαρακτηριστικό στίγμα του μεγαλύτερου μέρους της νεοελληνικής παραγωγής του 19ου αιώνα. Η χρήση μιας φτιασμένης γλώσσας, που θεωρούνταν σοφή και ελληνόπρεπη που επέβησαν οι λογιώτατοι και οι ποιητές, ενάντια στις παραδόσεις και την εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας, ή χρήση της καθαρεύουσας μάλλα λόγια, πνίγει τη ζωή και την πνοή που ο Ζαμπέλιος έχει φυσήσει στα έργα του. Το θέατρο άπευθύνεται στο λαό και, περισσότερο από κάθε άλλο φιλολογικό είδος, το δραματικό, δεν μπορεί νάχει γλώσσαν ακατάληπτην, αφού ζητεί να συγκινήσει, να ένθουσιάζει ή να διασκεδάσει. Είμαστε βέβαιοι πως ένα έργο του Ζαμπέλιου μεταφρασμένο στη δημοτική (που δεν είναι παρά η εξέλιξη της αρχαίας μας γλώσσας) θα ένθουσί-αζε κάθε ελληνικό ακροατήριο⁽²⁾. Ο πατριωτισμός συγκινεί πάντα τους Έλληνες. Δεν θα μείνουν αδιάφοροι στους στίχους του ποιητή μας, του κατ' έξοχην ραιψωδού της ελληνικής παλληκαριάς. Δυστυχώς δε μίλησε τη γλώσσα τους και γι' αυτό δε φτάνει σήμερα να συγκι-

και να παραδεχόμαστε τις κρίσεις τους σά διδαχές, χωρίς να τις εξετάσουμε μόνοι μας. Για να επανέλθουμε στο βιβλίο του Bourdon, ανακαλύψαμε πολλές ανακρίβειες, συγγνωστές έξ άλλου για ένα θέμα που είχε πραγματευθεί για πρώτη φορά ένας ξένος στη γλώσσα του. Ο Ζαμπέλιος, ως δραματικός συγγραφέας, στέκει παρασάγγες ψηλότερος από μερικούς δημοτικιστές που σκαρώνουν «κομεντί», «λεβέ-ντε-ριντώ». Η καθαρεύουσα στην εποχή του ήταν ένα κοινωνικό φαινόμενο, που καλό για στραβό, δεν μπορεί να τάρνηθεί κανείς. Άνηκνεν και στην έπιστήμη και στη λογοτεχνία. Το ότι θέλει μούντζωμα, άλλο ζήτημα.

(1) Όπωςδήποτε ο Κόδρος, ή Χριστίνα Άναγνωστοπούλου κι ο Βόσσης είναι εξαιρέσεις. Η πρώτη πράξη του Μπότσαρη είναι γεμάτη δράση. Στο ίδιον έργο ή άφιξη ένδς άγγελιοφόρου που άναγγέλλει τη νίκη κι ο θάνατος του ήρωα φέρνει άισθητή μεταστροφή της χαράς σε λύπη.

(2) Παιγμένη άνθρωπινά, να λέγεται.

νήσει απ' ευθείας την καρδιά τους.⁽¹⁾ Πώς να συγκινηθούν μπρός σε ήθοποιους που φαρμακώνουν το δράμα στραβομουτσουιάζοντας σ' άπαγγλίες, άκριβώς γιατί μεταχειρίζονται με στόμφο μια γλώσσα διαφορετική από την ομιλούμενη.

Το πολυ πολυ θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει πώς στο Βουκουρέστι και παντού όπου παραστάθηκε το έργο του Ζαμπέλιου γί- κηκε δεχτό μ' ένθουσιασμό. Οι καιροί όμως άλλαξαν κι' ο άμερόληπτος παρατηρητής θ' άντιληφθεί πως ή καλύτερη ελληνική κοινωνία της Βλαχίας, στις παραμονές της επανάστασης, χειροκροτούσεν ιδίως την άναγέννηση του νεοελληνικού θεάτρου και το κήρυμά του για να καταπιαστεί με θάρρος ο επικείμενος άγώνας. Έπειτα και κείνην την επο- χήν άκόμη, ή άνάγκη μιας γλωσσικής μεταρρύθμισης ήταν άισθητή και θα δοῦμε πως ο Ρίζος Νερουλός, έχτος από τις τραγωδίες που έδωσε να πιασταθούν στους δυσποδάρους, έγραψεν άργότερα μια κω- μωδία όπου κορόιδευε τους σχολαστικούς καθαρευουσιάνους.

(Μετάφραση από τό Γαλλικό άνεκδοτο κείμενο από τη Μαρ. Μινώτου)

Τέλος

M. ΒΑΛΣΑΣ

(1) Παρατηρήσαμε πάντα την έκπληξη των Ελλήνων που βλέπουν τους ξένους να επαινούν το Ζαμπέλιο στα έγχειρίδια της νεοελληνικής φιλολογίας. Για μας ή εξήγηση των επαίνων αυτών είναι άπλούστατη. Η ξένη κριτική, άδιαφορών- τας στην καθαρεύουσα, κρίνει τη βάση και την ουσία του έργου, ενώ ο Έλλη- νας αποκρούεται άμέσως από το λεχτικό ύφος πριν έπικοινωνήσει με τη σκέψη του ποιητή. Κάνουμε αυτή την παρατήρηση μια για πάντα. Η περίπτωση αυτή είναι κοινή για όλους τους δραματι- κούς συγγραφείς που έπασαν στην ίδια πλά- νη. Προσθέτουμε άκόμη πως μόνο μια μετάφραση σε δημοτική γλώσσα θα σώζε από τη λήθη το τόσο ένδιαφέρον έργο του Ζαμπέλιου.

ΤΟ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

Εἰς τὴν ἀλματικὴν πρόοδον τῶν Βυζαντινῶν μελετῶν, ἡ ὁποία εἶχεν ἐπιτελεσθῇ κατὰ τὰ πρὸ τοῦ μεγάλου πολέμου ἔτη δὲν ἔφερε μεγάλην ἐπιβράδυνσιν ἢ κατὰ τὸν πόλεμον καὶ μετ' αὐτὸν ἀναστάτῳσις τῆς Εὐρώπης. Μόλις ἤρχισε νὰ καθησυχάζῃ ὁ παγκόσμιος σάλος, ἐπανήρχισε πάλιν μὲ νέαν ὁρμὴν ἡ ἀναδίφησις τῶν χρονικῶν τοῦ Βυζαντίου καὶ ἡ ἔρευνα τοῦ μεγάλου ἐκείνου παρελθόντος, τὸ ὁποῖον τόσον σημαντικὰς ἐπιδράσεις ἔσχεν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς νεωτέρας Εὐρώπης. Μία ἐκ τῶν ἐκδηλώσεων τῆς νέας σπουδῆς πρὸς ἐξερεύνησιν τῶν Βυζαντινῶν πραγμάτων ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη συγκρότησις μετὰ τὸν πόλεμον τριῶν Βυζαντινολογικῶν Συνεδρίων, τοῦ πρώτου εἰς τὸ Βουκουρέστιον, εἰς τὸ Βελιγράδιον, καὶ τὸ τρίτον εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸ δεύτερον δεκαήμερον τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου.

Τὸ συνελθὼν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πρωτεύουσαν Βυζαντινολογικὸν Συνέδριον ὑπῆρξε πλούσιον εἰς ἐπιστημονικὰς ἀνακοινώσεις, πλούσιον ἐπίσης εἰς κοσμικὰς δεξιώσεις καὶ συγκεντρώσεις. Καὶ ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῶμεν συνηθισμένην ἔκφρασιν, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἔχει καμμίαν οὐσιαστικὴν σημασίαν, θὰ ἐλέγομεν ὅτι τὸ Συνέδριον ἐπέτυχεν. Λέγω ὅτι ἡ λέξις ἐπέτυχε δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν, διότι ἡ ἐπιτυχία δὲν ἔγκειται οὔτε εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν ἔρευνῶν, ὅσον σπουδαῖαι καὶ ἂν εἶναι αὗται, — διότι ἀπλούστατα αἱ ἀνακοινώσεις καὶ αἱ μελέται ἔχουν τὰ ἰδιαίτερα ὄργανα τῆς διαδόσεως αὐτῶν, καὶ αὐτὰ εἶναι τὰ εἰδικὰ ἐπιστημονικὰ περιοδικά, οὔτε καὶ εἰς τὴν ἐκπρόσωπον κοσμικὴν κίνησιν.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι καὶ ὑπὸ τὰς δύο αὐτὰς ἀπόψεις τὸ ἐν Ἀθήναις συνελθὼν Βυζαντινολογικὸν Συνέδριον καλῶς διεξήχθη. Καὶ ἀνακοινώσεις ἀξιολογώταται ἐγίναν, καὶ αἱ δεξιώσεις ὑπῆρξαν πολλαὶ καὶ ἀρκετὰ εὐπρόσωποι. Τὸ συνέδριον ἐτιμήθη μὲ τὴν παρουσίαν πολυαριθμοτάτων Βυζαντινολόγων καὶ ἀντιπροσώπων ἐπιστημονικῶν ἰδρυμάτων, οἱ ὅποιοι συνέρρευσαν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, — ἔσπευσαν Γερμανοί, Γάλλοι, Ἴταλοί, Ἰσπανοί, εὐχάριστον ἐντύπωσιν ἔκαμνεν ἡ παρουσία ἐνθέρμων ἐρευνητῶν τῶν μικροτέρων χωρῶν, Οὐγγρων, Ρουμάνων, Σέρβων, Βουλγάρων, ἐξίνιζε δὲ πως ἡ ἀπουσία ἀντιπροσώπων τῶν Ἀγγλοσαξωνικῶν λαῶν. Οἱ Ἕλληνες Βυζαντινολόγοι ἦσαν πολυάριθμοι, ἔξ Ἀθηνῶν καὶ ἐκ Θεσσαλονίκης, ἐνεποίει δ' εὐχάριστον ἐν-

τύπωσιν ἡ τόσον ἐσχάτως αὐξηθεῖσα πλειὰς τῶν ἡμετέρων ἐπιστημόνων. Ἰδιάζουσιν δὲ λαμπρότητα ἔδιδεν εἰς τὸ Συνέδριον ἡ παρουσία καὶ ἐνεργὸς εἰς αὐτὸ δρᾶσις ἐπιφανῶν Βυζαντινολόγων καὶ ἐρευνητῶν, ὅποιοι ἦσαν ὁ πατριάρχης σήμερον τῶν Βυζαντινῶν μελετῶν Γάλλος Ἀκαδημαῖκός Κάρολος Ντίλ, ὁ ἀντάρχιος δάδοχος τοῦ Κρουμβάχερ, πολὺκλαυστος σήμερον, Αὐγουστός Χάϊζενμπεργκ, ὁ ἐπιφανὴς καὶ πολυμερέςτατος Ρουμᾶνος ἱστορικὸς Νικόλαος Γιόργκα, οἱ διακεκριμένοι τεχνοκρίται Βούλφ καὶ Στεφανέσκο, οἱ Γάλλοι Μιλλέ, Περνὼ καὶ Μπρεϊέ, οἱ Ἴταλοι Πάτιε καὶ Μπρέσκια, ὁ Βέλγος Ἑρρίκος Γκρεγκουάρ, ὁ ὁποῖος κατέκτησε τὰς συμπαθείας ὅλων μὲ τὴν θαυμασίαν Ἑλληνομάθειαν αὐτοῦ, καὶ τόσοι ἄλλοι πολῦτιμοι ἐρευνηταὶ τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ, τοὺς ὁποίους λυπούμεθα μὴ ἀναγράφοντες διὰ νὰ μὴ λάβῃ μορφήν καταλόγου ἡ παροῦσα βραχεῖα σημείωσις. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μνημονευθοῦν ἐνταῦθα αἱ πολυποίκιλοι ἀνακοινώσεις τῶν συνέδρων, ἂν καὶ μεταξὺ τῶν ἀνακοινώσεων τούτων ὑπῆρξαν πολλαί, αἵτινες ἔλυον σημαντικώτατα προβλήματα τῆς ἱστορίας, τῆς τέχνης, τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς φιλολογίας τῆς Βυζαντινῆς. Ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα ἐλειτούργησαν κανονικῶς τρία τμήματα μεγάλα ἀνακοινώσεων, αἱ ὁποῖαι ἀναφέροντο, αἱ μὲν εἰς τὴν ἱστορίαν, αἱ ἄλλαι εἰς τὴν τέχνην, αἱ ἄλλαι εἰς τὴν φιλολογίαν. Εἰς ἰδιαίτερον δὲ τμήμα ἐγένοντο αἱ ἀνακοινώσεις αἱ σχετικαὶ μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ δικαίου καὶ τὰς ἐπιστήμας, αἱ ὁποῖαι ἐθεραπεύθησαν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν.

Εὐχάριστον δὲ φαινόμενον παρετηρεῖτο κατὰ τὰς συνεδριάσεις ταύτας, ὅτι παρηκολουθοῦντο ὄχι μόνον ὑπὸ τῶν εἰδικῶν Βυζαντινολόγων ἡ καὶ ὑπὸ ἐπιστημόνων γενικῶς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀπλῶς λογίων, φιλοσόφων ἢ φιλοτέχνων ἀνθρώπων, ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Εἶναι καὶ τοῦτο σημεῖον τῆς διαδόσεως τῶν Βυζαντινῶν μελετῶν καὶ τοῦ γενικοῦ κωτέρου παρ' ἡμῖν ἐνδιαφέροντος διὰ τὸν ἄγνωστον ἀκόμη εἰς τοὺς πολλοὺς ἐν ταῖς λεπτομερείαις Βυζαντινὸν βίον, ἀλλὰ τόσον ἐν τῇ συνόλῳ ἑλκυστικὸν πολιτισμὸν τῆς Βυζαντινῆς Ἑλλάδος.

Οἱ ξένοι ἡμῶν ἔμειναν βεβαίως εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὰς δεξιώσεις καὶ περιποιήσεις, αἱ ὁποῖαι καὶ ἐπισήμως ἐγίναν εἰς αὐτοὺς. Μεγάλα δέκματα τῆς Κυβερνήσεως, δεξιώσεις παρὰ τῷ κ. Διον. Λοβέρδῳ, τοῦ ὁποῖου ἐθαύμασαν τὸ ἐξαιρετικὸν Βυζαντινὸν Μουσεῖον, καὶ ἄλλαι ψυχολογία ἀναντιρρήτως αὐτοῦς. Περισσότερον ἂν τὸ κάθε ἄλλο ἐφαίδρυνε τὴν ψυχὴν αὐτῶν ὁ Ἀττικὸς οὐρανὸς καὶ ἡ ὥραία δεξίωσις τοῦ Δημάρχου κ. Σπ. Μερκούρη εἰς τὸ Δαφνί, καὶ ἡ ἐκδρομὴ εἰς τὸν Μίστρᾶν καὶ αἱ συχναὶ καθ' ὁμίλους ἀναβάσεις αὐτῶν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν.

Ἡ χώρα ἡμῶν ἔχει τὴν εὐτυχίαν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κλασσικῶν ἀναμνήσεων! Καὶ ἡ εὐτυχία αὕτη μεταδίδεται εἰς πάντα ξένον ἐπισκεπτόμενον τὴν χώραν ἡμῶν, ὅσας μάλιστα ὁ ξένος οὕτως εἶναι, ὅπως καὶ οἱ προσελθόντες Βυζαντινολόγοι ἄνδρες λεπτῆς μορφώσεως καὶ ἐνθερμοὶ φίλοι τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ Συνέδρια ταῦτα τὰ ἐπιστημονικὰ κατήντησαν νὰ εἶναι μία ἀπλὴ εὐκαιρία γνωριμίας καὶ συναντήσεως λογίων ἐνὸς κλάδου ἐρεῦνης, συνεργατῶν καὶ παλαιῶν φίλων. Εἶναι καὶ τοῦτο ἄξιον λόγου κέρδος. Ἄλλοτε τὰ Συνέδρια ταῦτα ἐγένοντο ἀφορμὴ ἐπιχειρήσεως σπουδαίων ἐρευνητικῶν ἐργασιῶν, τοῦτο βεβαίως δὲν ἐπερίμενε κανεὶς σήμερον, δὲν ἐπερίμενε ὅμως καὶ ἔκδοσιν τόσον πενιχρὰν τοῦ Λευκώματος τῶν εἰκόνων τῶν Βυζαντινῶν Αυτοκρατόρων, ἔκδοσιν, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἀξία οὔτε τῶν κόπων τοῦ ἀειμνήστου Λάμπρου, οὔτε τῆς μακροῦς ἀναμονῆς τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων τοῦ Βυζαντίου. Ἀλλὰ περὶ τῆς εἰκονογραφίας τῶν Βυζαντινῶν αυτοκρατόρων θὰ ἔχω εὐκαιρίαν νὰ εἶπω ἄλλοτε περισσότερα εἰς τὴν «Ἰόνιον Ἀνθολογίαν».

ΑΔ. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑΝΝΗ ΤΣΙΛΙΜΙΓΚΡΑ

Σ' ΕΝΑ ΓΑΜΠΡΟ

Γρηᾶ πού τὴν πῆρες κι' ἄσχημη
ρωτοῦν ποῖος εἶναι ὁ λόγος.
Ἄν δὲν ἔχω ἄλλη ἐξήγηση
θε νᾶσαι ἀρχαιολόγος

ΦΙΛΟΣ ΑΚΡΙΒΟΣ

Τὸ μάλαμα φουχτιαῖς γιὰ μιὰ προμήθεια
ὁ φίλος μου μοῦ ἐπῆρε ὁ γκαρδιακός.
Δὲν εἶναι φίλος σπάνιος στὴν ἀλήθεια;
Δὲν εἶναι ἀλήθεια φίλος ἀκριβός;

Εἶναι μεγάλος θησαυρὸς σ' αὐτὸν τὸν κόσμον ὁ φίλος.
Ἐλεε σὲ μὲ δακρίζοντας ὁ αἰσθηματίας Καμῖλλος
Δὲν μοῦ εἶπες φίλε ψέμματα γιατί προχθὲς μοῦ πῆρες
γιὰ μιὰ μικροῦλα commission τρακόσιαι τόσες λίρες.

1926 Μαγύρκα

ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ Ο ΘΡΗΝΟΣ

Ἀφιερῶνεται στὴ νέα γενεά.

Παιδί μου, ξέρεις ἀπ' τὸ πέλαο πέρα
τὶ ἔχασαμ' ἓνα μαῦρο καλοκαῖρι;
Ἄν ἐρωτήσης τὴ λαμπρὴν ἡμέρα,
νὰ σοῦ τὸ πῆ, παιδί μου, δὲ θὰ ξέρῃ,

Ἦταν τὸ φῶς τῆς τότε ζαλισμένο
τοῦ Θεοῦ τὸ μάτι βούρκωνε ἀπ' τὸ δάκρυ
στὴ μαύρην ἔχτρα ἐμπρός. πὺ ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη
ἔέσκιζε τὸ λαὸ τὸ χωρισμένο.

Μήτε κ' ἡ νύχτα θὰ σ' τὸ πῆ ἡ κρυφὴ
αὐτ' ἦπε στάχτην κ' αἶμα καὶ κοιμᾶται
ὅλο καὶ μελετάει καταστροφὴ
καὶ περασμένα δὲν καλοθυμᾶται.

Παιδί μου, ξέρεις ἀπ' τὸ πέλαο πέρα
ποῖο ἀκούγεται τὰ βράδιά μοιρολόι,
χτύποι βαριοὶ στῆς Μοίρας τὸ ὁλόι,
στοῦ Αἰγαίου μας τὸν μυριόχρονον ἀγέρα;

Δὲν εἶναι τὸ παράπονο γιὰ κάλλη,
χαμένα πειᾶ, τοῦ κόσμου· μήτε πόθοι
κλαίγοντ' ἐκεῖ, πὺ σ' ἔρμὸ περιγιάλι
τῆς σάρκας πειὰ βουβὸ τὸ κῆμα ἐστρώθη,

Εἶναι λησμονημένων ὁ καῦμός
ποὺ τοὺς θολώνει τὴν ψυχὴ μιὰ λήθη:
τόσο πονεῖ, πὺ ὁ πειὸ σκληρὸς χαμός.
ἀθῶο λογίζει ἐμπρός τῆς παραμύθι.

Παιδί μου, ξέρεις ὅταν καμωμένο
κρεμώνταν πειὰ γιὰ τρύγο τὸ σταφύλι,
στὸ σπόγγο τοῦ σταυροῦ μας ξεχυμένο,
ξύδι, γιατί μᾶς πότισε τὰ χεῖλη;

1929

ΠΑΥΛΟΣ Γ. ΦΛΩΡΟΣ

Ο ΕΜΠΝΕΥΣΜΕΝΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Κανείς δὲν φανταζόταν ἴσως πῶς τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας εἶχε νὰ ἐπιτελέσῃ τόσα ἔργα ἀληθινοῦ πολιτισμοῦ καὶ νὰ δώσῃ τὴ λύση σὲ ζητήματα ποὺ ἔμειναν ἄλυτα ἀπὸ τότε ποὺ ἡ Ἑλλάς ἐγένεν ἐλεύθερη. Ὡς προχθὲς ἀκόμα οἱ κάθε φορὰ Κυβερνήσεις ἐθεωροῦσαν τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας, ὡς τελευταῖο ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα καὶ τοῦ ἔδιναν ὡς Ὑπουργοὺς ἀνθρώπους ξένους ἐντελῶς πρὸς αὐτό.

Πολλὲς φορές ὅμως ὁ κ. Βενιζέλος εἶπε πῶς θάθελε νὰ τὸ ἀναλάβῃ μιὰ μέρα μόνος του. Τίσο ὁ πρῶτος πολίτης Ἕλλην, ἐνοιῶθε τὴ μεγάλη ἀποστολὴ τοῦ Ὑπουργείου αὐτοῦ. Οἱ περιστάσεις ἔκαναν νὰ μὴν πραγματοποιήσῃ τὸν πόθο του. Ἀλλὰ κατάρθωσε τέλος νὰ τοῦ δώσῃ τὸν ἀνθρώπο του ὁ ὁποῖος σὲ λίγους μῆνες ἀπὸ Ὑπουργεῖο ἀσήμαντο ρουσφετιῶν καὶ διδασκαλικῶν μεταθέσεων τὸ μετέβαλε σὲ Ὑπουργεῖο ἀληθινῆς ἀναγεννήσεως.

Ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς εἶνε ὁ κ. Παπανδρέου.

Ὁ κ. Παπανδρέου σάν ἄλλος Τυρταῖος, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἐδέχτηκε τὸ ὑπουργημὶ τοῦ ἔζωντάνεψεν ὅλο τὸν κόσμον τῆς Θρησκείας, τῆς Παιδείας, τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Τεχνῶν.

Καὶ προέβη ἀμέσως:

Στὴν ἀνέγερσι τῶν σχολικῶν κτιρίων, δημιουργῶντας μὲ τοὺς ὑπέροχους λόγους του, μίαν ἀτμόσφαιρα ὀλογάλανη ἀπὸ ἐλπίδες γιὰ τὸ μέλλον τῆς πνευματικῆς Ἑλλάδος.

Στὴν ἰδρυσι τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου, ποὺ εἶταν τόσο ἀπαραίτητο, ἐνόσφ, ὅχι πιά ἄλλα μεγάλα κράτη ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ Βαλκάνια, τὰ εἶχαν ἰδρύσῃ ἀπὸ καιρό.

Στὴν ἀνακαίνισι ὅλων τῶν Μουσείων καὶ στὴν ἰδρυσι 17 νέων στὶς κυριώτερες ἐπαρχίες.

Στὴν ρύθμισι μιὰ γιὰ πάντα τῆς λειτουργίας τῶν ξένων σχολῶν.

Στὴν ρευστοποίησι τῶν μοναστηριακῶν περιουσιῶν.

Στὴν ἀναδιοργάνωσι ὅλων τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ κράτους καὶ στὴν πρόβλεψι ἰδρύσεως νέων.

Στὴν ἐντὸς ὀλίγου, ἰδρυσι Λαϊκοῦ Μουσείου μετ' ἀναλόγου βιβλιοθήκης γιὰ τὸ ἑλληνικὸ φολκλόρ ἐν γένει. Καθὼς καὶ Μουσείου Μουσουλμανικῆς Τέχνης.

Στὴν προσεχῇ ἰδρυσι τοῦ Ἐθνικοῦ Μελοδράματος.

Στὴν ἀναδιοργάνωσι τῶν δύο Πανεπιστημίων.

Στὴν προσεχῇ ὀριστικὴ ρύθμισι τοῦ λογοτεχνικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ τμημάτων τῆς Ἀκαδημίας, μὲ τὴν πρόσληψι σ' αὐτὰ ὅλων τῶν ἀριστοῦχων λογοτεχνῶν καὶ καλλιτεχνῶν μας, ποὺ ἄφησεν ἀπέξω ὁ δικτατορικὸς θεσμὸς τοῦ Παγγάλου.

Στὴν μεταβολὴ τοῦ περιφρονημένου Σχολείου Καλῶν Τεχνῶν, σὲ Ἀνωτάτη Σχολὴ μὲ καλλιτεχνικὰ παραρτήματα σὲ χαρακτηριστὲς ἐπαρχίες καὶ νησιά τῆς Ἑλλάδος καὶ μὲ ἰδιόκτητο περίπτερο ἐκθέσεων στὴ μεγαλότερη διεθνή ἐκθεσι Στὴ Βενετία.

Καθὼς βλέπει κανεὶς καὶ ἡ ἀπλὴ ἀπαρίθμησι τῶν εἶνε τεραστία. Καὶ φαντάζεται εὐκολὰ τὴ δημιουργία κρύβει τὸ κάθε ἔργο ἀπ' αὐτά. Τὶ χρησιμοποίησι ἀνθρώπων. Τὶ κίνησι. Τὶ θαυμάσιο ἀνασάλεμα.

Γι' αὐτὸ ὁ ἐπιστημονικὸς, ὁ λογοτεχνικὸς καὶ ὁ καλλιτεχνικὸς κόσμος εὐρίσκει σὲ διέγερσι. Ἡ ἀπογοήτευσι καὶ ὁ μαρasmus ποὺ ἐνοιῶθε γιὰτὶ ἔκρα-

τεῖτο παράμερα ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό—καὶ πρώτη φορὰ κατάλαβε τὴ σημασία του. Ἐπῆρε ὑπόστασι. Ἀπὸ τὸ τρίτο καὶ τέταρτο πλάνο ποὺ βρισκόταν ἦρθε ἔξαχνα στὸ πρῶτο πλάνο. Ἐγένε δηλαδὴ ὅτι γίνεται ἀπὸ καιρὸ σ' ὅλο τὸν πολιτισμένον κόσμον.

Στὴν εἰρηνιστικὴ περίοδο ποὺ ἀνοίγεται ἐμπρὸς μας θὰ πρωτοστατήσῃ τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ Ὁμορφιά.

Ἐλπίζουμε σὲ σειρά ἄρθρων μας νὰ γράψουμε ἀναλυτικὰ γιὰ τὸ κάθε ἔργο ἀπ' αὐτὰ ξεχωριστὰ καὶ νὰ τονίσουμε τὴ σημασία του. Στὸ μεταξὺ κλείνομε τὸ σημειῶμά μας μὲ τὴν ἐμπνευσμένη φράση τοῦ Ὑπουργοῦ μας ἀπὸ ἓναν ὑπέροχο λόγο του.

Ὑποθέτω, εἶπε, ὅτι εἶνε ὠραία ὑπόθεσις ἡ Ἑλλάς διὰ ν' ἀξίξῃ νὰ τὴν ἐξυπηρετήσωμεν!

Τὸ πιστεύομεν ὁλόψυχα.

Σ.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ὁποῖος ἔζησεν ὅπως ἐγώ, στὴν Ἀθήνα, ἐπὶ Βασιλέως Γεωργίου, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ θαυμάσῃ τὴν πρόοδο ποὺ διέτρεξεν ἡ μουσικὴ ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα. Καὶ περισσότερο θαυμάζω ἐγώ, ποὺ κατὰ τὴ δύναμή μου συνέτεινα στὴν καλλιτεχνικὴ αὐτὴ πρόοδο. Θυμᾶται ὁ καθένας τὰ ἐμπόδια ποὺ εἶχα νὰ ὑπερπηδήσω γιὰ νὰ παιχτοῦν οἱ πρῶτες συμφωνίες τοῦ Μπετόβεν, μερικὲς σελίδες τοῦ Βάγνερ, ἢ λίγη ρωσσικὴ μουσικὴ. Τὸ καλλιτεχνικὸν ἐπίπεδον ἐξυψώθηκε ἑκατὸν ἐπὶ τοῖς ἑκατό. Ὅχι ὅτι δὲν ἔχουμε νὰ κάνουμε κάτι παραπάνω. Ἀλλ' ὁ δρόμος πιά ἀνοίξε. Κάθε χρόνον ἡ κίνησι εἶναι ζωηρότερη σὲ πραγματικὴ τέχνη. Ὑπάρχουν δυὸ καλλιτεχνικὰ ρεύματα ἐδῶ. Τὸ ἓνα ὑπὲρ τῆς περασμένης τέχνης, ποὺ ἔχει ἀκόμη ἀρκετοὺς ὁπαδοὺς, τὸ ἄλλο συγχρονισμένο. Εἶναι μιὰ εἰκόνα τῆς ἀνατολῆς ποὺ θέλει τόσο τὰ περασμένα ὅσο καὶ τὰ σύγχρονα.

Δὲν μποροῦμε νὰ δώσουμε μιὰ γενικὴ αἰτιολογίαν τῆς μουσικῆς κινήσεως στὴν Ἑλλάδα. Ἡ Θεσσαλονίκη, ὁ Βόλος, ἡ Λάρισα, καὶ ἄλλες ἐπαρχιακὲς πόλεις, ἔχουν ἱερὸν ἐνθουσιασμό γιὰ τὴ μουσικὴ, ποὺ μερικοὶ θέλουν νὰ μηχανοποιήσουν μὰ ποὺ ἀντιστέκεται θαυμαστά. Ὅλοι πιά κατάλαβαν τὴν ἐνεργητικὴ ἐπίδραση τῆς μουσικῆς, δὲν ὑπάρχει οἰκογένεια ποὺ νὰ μὴ ἔχει ἓνα μέλος νὰ παίξῃ. Δίπλα στὴν κοινωνικὴ ἐξέλιξι, ἔρχονται οἱ συνουσίες. Τὰ τελευταῖα χρόνια ὁ κόσμος τίς παρακολουθεῖ, μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον. Συναντᾶμε ἐρασιτέχνες μὲ λεπτὴ διαίσθησι, μὲ τάσι στὸ νὰ κρίνουν τὴ σύγχρονη παγκόσμια μουσικὴ κίνησι. Περιοριζόμεστε στὴν Ἀθήνα, ὅπου ὑπάρχουν ἅπειρα μουσικὰ ἱδρύματα, γεμάτα μαθητευόμενους ἰδίως στὸ πιάνο. Καὶ θαυμάζει πραγματικῶς κανεὶς τὴν ἐπίδοσι τῶν νέων, ἀγοριῶν καὶ κοριτσιῶν. Τὸ τραγοῦδι ἐπίσης ἔχει πολλοὺς ὁπαδοὺς Ἀκριβῶς πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, θαυμάσαμε τὸν ἐνθουσιασμό τῆς νεολαίας στὸ ἔργο τοῦ Σακελλαρίδη. Ἡ κόρη τῆς Νεράιδας. Βέβαια αὐτὴ δὲν εἶναι τέχνη πρωτοπορίας, ἀλλὰ ἡ ἰδρυσι Ἐθνικοῦ Μελοδράματος θ' ἀνοίξῃ κατ' ἀνάγκην νέους ὁρίζοντας. ὅπου θὰ δημιουργηθῇ καὶ τὸ λυρικὸ μέλλον τῆς Χώρας. Ὁποῖος ἄκουσε τὸν Πρωτομάστορα τοῦ Καλομοίρη, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ χεῖ αἰσιόδοξον ἐλπίδα γιὰ τ' αὐριο.

Τὸ καλύτερο σημεῖο τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἐπίπεδου μᾶς τὸ παρέχει ἡ συμφωνική ὀρχήστρα τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν καὶ ἡ Ἀθηναϊκὴ Χορωδία. Ἰδίως αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τὰ προγράμματα σκοπεύουν νὰ ἐκμοντερνίσουν τὴν ἀτμόσφαιρα τῶν μουσικῶν συγκεντρώσεων. Ἀκούει κανεῖς μουσικοὺς πρώτης τάξεως, ξένους καὶ ντόπιους. Αὐτὸ ἀποτελεῖ γεγονός γιὰ μιὰ πόλιν ποὺ στερήθηκε γιὰ πολὺν καιρὸ τὴν πνευματικὴ τροφὴ τοῦ συγχρονισμοῦ. Ὁ Ντόνάνι, ὁ Σκαλκότας, ὁ Κασέλα, ἔπειτα ὁ Ρεσφῆγγι, ὁ Ὀνεγκερ εἶνε θέλητρα ποὺ δὲ θὰ μπορούσαμε νὰ ἐλπίσαμε πρὸ ὀλίγων χρόνων.

Ἐπὶ κεφαλῇς τῶν δικῶν μας, ἔχουμε τὸν Δ. Μητρόπουλο, ποὺ ἡ τέχνη του ὡς μαέστρος εἶναι σπουδαία. Ὁ Μητρόπουλος ἐνθουσιάζει τὸν πολὺ κόσμον. Ὅσο γιὰ τὴν Ἀθηναϊκὴ Χορωδία φαίνεται πὼς θέλει ν' ἀφήσει τὸν τετριμμένο δρόμον καὶ ν' ἀρχίσει νέα σειρά. Ὁ διευθυντὴς τῆς κ. Οἰκονομίδης, ἐτοιμάζει μιὰν ἐχτέλεση τοῦ Βασιλέως Δαβὶδ τοῦ Ἑλβετοῦ συνθέτου Ὀνεγκερ, ἔργο πολὺ δύσκολον στὴν ἐχτέλεση καὶ ποὺ ξεπερνάει ὅτι ἔδωκεν ὡς τώρα ἡ Ἀθῆναι καὶ Χορωδία. Ὅταν προσθέσει κανεῖς σ' αὐτοὺς τοὺς ἐξέχοντες Ἑλληνας καὶ ξένους ποὺ παίζουν στὴν Ἀθήνα, τὴν κυρίαν Ἀνδρεάδην, τὸν Ματέι Ρουσόπουλο, τὸν Κορτιό, Γκριμπώ, Οὐμπερμαν, πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε, ὅτι ἡ σημερινὴ κίνηση μπορεῖ νὰ παραβληθεῖ μετὰ τὴν κίνηση ἄλλων πρωτευουσῶν, ποὺ δὲν ἔχουν νὰ ὑπερπηθήσουν τόσο μεγάλες δυσκολίες ὁργάνωσης, ὅπως ἐμεῖς.

Frank Choisy

ΕΚΘΕΣΙΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Πολὺ περίεργη ἡ ἐκθεσις φωτογραφικῆς ποὺ ἀνοιξε στὴ Ρώμῃ τελευταία μετὰ τὴν ἐπίβλεψη τοῦ Μαρινέτι. Σὲ ἄρθρα του ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Φουτουρισμοῦ ἀναλύει τίς τάσεις καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς φωτογραφικῆς τέχνης, ποὺ τῆς προσδίδει ἰδανικὰ σὲ τρόπο ὥστε φτάνει τὰ ὅρια τῆς σοβαρᾶς ἐπιστήμης.

Στὴν κεντρικὴν αἴθουσα τῆς ἐκθέσεως, στὸ μέσον εἶναι ἡ φωτογραφία τοῦ Μαρινέτι. Τὸ μέτωπό του στὸ μέσο χωρίζεται καὶ σφηνεῖ νὰ βγαίνουν ἀπὸ μέσα σπύτια, παλάτια καὶ δρόμοι πολυσύχναστοι. Στὴ θέση τοῦ στομάτου, πολλὰ στόματα μαζὺ γράφουν στὸ καθένα καὶ ἀπὸ μιὰ χωριστὴ συμβολικὴ φράση.

Ἐξωορίζει ἀκόμη στὸ κέντρο, ἡ φωτογραφία τοῦ Μουσολίνι, ποὺ συμβολίζοντες τὴ δόξα του, τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ κεφαλιοῦ εἶναι γεμάτο ἐξαιρετικὰ φωτεινὰ σκιὰς, καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ προσώπου πρὸς τὸ πηγοῦν σκεπάζεται ἀπὸ ἓνα φωτεινὸ σύννεφο ἀπὸ μελανοχίτωνες φασίστες. Ἡ φωτογραφία τοῦ πολεμικοῦ συγγραφέως Μάριο Κάρολο ἀποτελεῖται ἀπὸ σπαθιά καὶ βιβλία.

Ἄλλες φωτογραφίες σχηματίζουν πρόσωπα ἀπὸ διάφορα ἀντικείμενα σύμφωνα μετὰ τὸ ἐπάγγελμα, ἢ τὴν τέχνην ἐκείνην ποὺ θέλουν νὰ δείξουν. Μιὰ φωτογραφία ῥάφτρας φτιασμένη ἀπὸ ψαλίδια καὶ κουβαρίστρες. Πιάνα καὶ ταστιῆρες σχηματίζουν φωτογραφίες τῶν μουσικῶν κ.τ.λ.

Ἡ φωτογραφία τοπείου δὲν ἔχει καμμιά σχέση μετὰ τὴν παλιά. Ἡ σημερινὴ εἶναι ὅλος διόλου φανταστικὴ καὶ ὑπερφυσικὴ. Ἐνα βάθος, ἕξαφνα, ἓνας γκρεμνός, σὰ μιὰ ἀτμόσφαιρα διάφανη. Οὐτε φυτὸ, οὐτε δέντρο, οὐτε ἄνθρωπος. Ἀλγεβρικοὶ καὶ γεωμετρικοὶ μόνο ὑπολογισμοί.

Ἡ ἐκθεσις περιέχει ἀπειρίαν ἀπὸ παρόμοιες παράδοξες φωτογραφίες. Τράβηξε πολὺν κόσμον ἰδίως τὴν προσοχὴ τῶν νέων.

M. M.

Ἡ ἸΤΑΛΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Στις 28 τοῦ Ὀκτώβρη συμπληρώθηκε ἡ πρώτη χρονιά τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἰταλικῆς Ἀκαδημίας. Ὁ Γραμματέας τῆς Βίλπς κάνει τὸν ἀπολογισμὸ τῆς χρονιάς στὸ Corriere della Sera (9 Νοεμβρ.)

Ἡ ἀκαδημία τὸν πρώτον χρόνον τῆς ἀφιέρωσε στὴν ὁργάνωσίν της, ὥστε νὰ μπορέσει νὰ προχωρήσει ἀπόσκοπτα στὸ δρόμον της—Primum vivere. Κατάρτισε καταστατικὸ ὁργανωμένο μετὰ σοφία καὶ κατόπιν βασανισμένης ἐξέτασης, ἤρθε σ. ὀριστικὰ συνεννόησις μετὰ τὴν Κυβέρνηση. Ἀποτέλεσμα ἦταν, ἓνα ἐτήσιον ἐπιχορήγημα ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας 1,000,000 λιρῆτες καὶ τέσσερα βραβεῖα 50,000 λιρῆτες τὸ καθένα ἀπὸ τὸν Μουσουλίνι γιὰ τὰ καλύτερα φιλολογικὰ ἔργα.

Ἡ Ἀκαδημία στὸν ἑλεγχὸ τῆς φεινῆς παραγωγῆς, ἐσχώρισε μονάχα βιβλία φυσικῶν καὶ θετικῶν ἐπιστημῶν. Στὴ φιλολογία δείχτηκε δισταχτικὴ, γιὰ θεωρήθηκε πολὺ τολμηρὸ ν' ἀναγνωρίσει τοὺς συγγραφεῖς μετὰ τίς νέες τάσεις τοῦ φουτουρισμοῦ κ.τ.λ.

M. M.

Ἐκδηλώσεις διὰ τὸν κ. Παπανδρέου

Γίνεται ζωηρὰ κίνηση γύρω στὴν ἰδέαν νὰ ὑπογραφῇ ἓνα μανιφέστο ἀπὸ ὅλους τοὺς διανοούμενους, καλλιτέχνες καὶ φιλότεχνους τῆς Ἑλλάδος, ἀρχίζοντας ἀπὸ τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς ἕως τοὺς πρὸ ἀθόρυβους τῶν ἐπαρχιῶν, ποὺ ἐκφράζοντας τὴν εὐγνωμοσύνην των στὸν κ. Βενιζέλον γιὰ τὸν Ὑπουργὸν ποὺ ἔδωκε στὰ γράμματα καὶ στίς τέχνες, νὰ ζητοῦν νὰ μένει πάντα ὁ ἴδιος σὲ κυβερνήσῃ, γιὰ εἶναι ὁ μόνος ποὺ εἶδε ἀπὸ τὴν ἀνεξαρτησία του τὸ ἔθνος μετὰ τέτοια δημιουργικὴ καὶ εὐεργετικὴ πνοή. Ἡ ἰδέα αὕτη γίνεται μ' ἐνθουσιασμὸ δεχτὴ ἀπὸ παντοῦ.

Οἱ γιορτὲς τῆς Ζακύνθου

— Μοσκοβολισμένο, παστρικό, σὰν καθρέφτης, γιόρτασε τὸ νησί μας τὴν Ἐκατονταετηρίδα. Γιόρτασε τρελλὰ καὶ ἡ φύσις. Ἐνας ἥλιος γλυκός, ναζαρίκος, κοκέτικος, ποὺ σπάνια νὰ τὸν δεῖ ξένος. Μιὰ ἀληθινὰ νεράιδα ἡ Ζάκυνθος μετὰ τοὺς ἀπαλούς λόφους τῆς, μετὰ τὰ γραφικὰ σπιτάκια καὶ τίς ρωμαντικὰς ἐκκλησίας στὴ ράχη τους. Ἐνοίωσαν ἔτσι καλὰ οἱ ξένοι γιὰ τὸ νησί μας γαλουχία, θῆκη ἡ ποίηση καὶ ἀντρώθηκαν οἱ τέχνες. Κι ἀπόρησαν πὼς τὸ ἄφηναν γιὰ νὰ τρέχουν ἐθελοντὲς στὴν ἐπανάστασιν, στὸ θάνατον. Κ' ἐνοίωσαν ἀκόμη τὴ νοσταλγία γιὰ τὸ νησί ποὺ κράτησε πάντα ἀλυσσοδεμένους Ζακυνθινούς καὶ ξένους.

«Ὡραῖον καὶ μόνον ἡ Ζάκυνθος μετὰ κυριεύει...» — τραγουδοῦσεν ὁ Κάλβος. «Σὲ σέβει ἡ σκέψις μου, ὦ Ζάκυνθ' μου, ποῦ εἶσαι καθρέφτης ὁλόγυρά σου τὸ κύμα ποὺ ἐγεννήθη παρθένον ἡ Ἀφροδίτη...» — ὁ Φώσκολος.

Γιόρτασε καὶ ὁ λαὸς τῆς σὰν παιδί, τρελλὸς ἀπὸ τὴ χαρὰ του. Ἡ ὁργάνωσις ἦταν πλήρης. Καλὸς ὁ πανηγυρικός τοῦ κ. Δάση, καὶ τὰ λόγια τοῦ κ. Π. Μουζάκη στὸν «Ἀθ—Γιόργη τῶν Φιλικῶν» εὐωδίασαν τὸν τόπον καὶ ἀναβάφτισαν ξένους καὶ ντόπιους σὲ μιὰν ἀληθινὴν κολυμβήθραν ψυχικῆς ἀναγέννησης. Ποιητικὰ καὶ ἀληθινὰ τὰ λόγια τοῦ κ. Μπότσαρη στὸ τραπέζι. Καὶ ἡ φωταγώγηση καὶ ἡ λαμπραδοφορία καὶ ἡ δεξίωσις στὴ λέσχη καὶ ἡ κατοπινὴ στὸ παλάτι τῆς Κόν-τέσσης Ρώμα—ὄλα λαμπρά.

Ἀλλὰ δὲν ἦταν παρὰ σχεδὸν μιὰ ἐκδρομή. Ἐλλείπε οὗτος πνευματικὸς τόνος τῆς γιορτῆς. Τὸ κοσμικὸ καὶ διακοσμητικὸ μέρος φορτωμένο. Κι ὁ λαὸς, ὁ πολὺς λαὸς κι' ὅχι ἐκεῖνος τῶν δεξιῶσεων δὲ φωτίστηκε περισσότερο. Κι' ὅμως ἡ γιορτὴ ἦταν γι' αὐτόν. Ἡ γνώμη μου, ποὺ ὑπέβαλα ὡς Μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς, νὰ γίνουν διαλέξεις γιὰ τὸ λαὸ ἀντὶ κοσμικῆς συγκεντρώσεως δὲν ἀκούστηκε. Κ' ἐρωτῶ. Τί θὰ μείνει στὴν ἱστορία ἀπὸ ὅλην αὐτὴ τὴ γιορτὴ; Ἄν δὲν εἶχαμε προσωπικῶς ἐπιβληθεῖ καὶ μὲ χίλιες παράκλησεις καταφέρει τοὺς φίλους Διευθυντὲς τῶν Ἀθηναϊκῶν ἡμερησίων νὰ στείλουν ἀνταποκριτὲς, ὁ Τύπος οὐτὲ καὶ θὰ ἀνάγραφε μιὰ λέξη γι' αὐτή. Θὰ μπορούσε ἀκόμα ἐξὸν ἀπὸ τὶς διαλέξεις νὰ γίνεαι καὶ κάτι πρὸς μόνιμο. Κάτι ποὺ νὰ θυμίζει τὸν ἱστορικὸν αὐτὸ σταθμὸ Μποροῦσε ν' ἀναλάβει ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἐκδώσῃ τὴν ἱστορία τῆς πόλεως Ζακύνθου τοῦ κ. Ζῶη. Τὴ βεβαιῶνω πὺς ἀπ' ὅλα τὰ «τραπέζια» αὐτὸ θάξιζε περισσότερο. Θὰ μπορούσε νὰ τυπώσῃ καὶ τὴν ὥραία μελέτη τοῦ κ. Μάργαρη καὶ νὰ τὴ μοιράσῃ στὰ παιδιὰ, στὰ χωριά παντοῦ. Θὰ μπορούσε γιὰ κάμποσες μέρες νὰ ὁργανώσῃ διαλέξεις εὐρεῖς γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ζακύνθου στὰ ἐκατὸ αὐτὰ χωρία. Θὰ μπορούσε νὰ φροντίσῃ ἐγκαίρως ὥστε νάρθῃ κι ὁ Παλαμᾶς, ἡ Ἀκαδημία καὶ ἄλλοι ὥστε νὰ λάβῃ πανελλήνιον χαρακτῆρα ἡ γιορτὴ τῆς Ζακύνθου, γιατί στὰ τελευταῖα τὸ νησί μας εἶναι ἓνα σύμβολο γιὰ τὴν Ἑλλάδα ποὺ συνέχισε τὴ μεγάλη ἑλληνικὴ παράδοση. Ἔτσι ἡ γιορτὴ περιορίστηκε σ' ἐπιφανειακὴ μεγαλοπρέπεια ποὺ θὰ ξεχαστεῖ ἀπὸ τὴν ἱστορία. Εἰν' ἀλήθεια πὺς οἱ ἐνέργειές μου δὲν πῆγαν χαμένες καὶ τώρα σύντομα κατεβαίνει στὴ Ζάκυνθο ὁ ὅπου γὰρ ἐκεῖνος ὁ ἰδεώδης γιὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ὄντος τοῦ Παν. θεοῦ. Νὰ δοῦμε τώρα ἂν οἱ ἀρμόδιοι τοῦ τόπου θὰ τὸν βοηθήσουν, ὅπως τὸν βοηθήσαν σ' ὅλα τὰ μέρη ὅπου ἄφησε τὴν εὐεργετικὴν του διαβά.

— Καὶ μιὰ φορὰ μὲ τὴν Ἐπιτροπὴ, παρατηρήθηκε τὸ συνειθισμένο. Ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν δὲ συντείνει σὲ τίποτα. Ἐκεῖ ποὺ ἀνέλαβε ἡ ἀτομικὴ ἐνθουσιασμός, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτυχία. Κ' αὐτὸ ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἡλεκτροφωτισμὸ, τὴ λαμπραδωφωρία, τὴ φωταγωγήσιν τοῦ φρουρίου.

— Ἐξὸν ἀπὸ τοὺς κ. Ρουσσάδου καὶ Ρουσσέα, μεγάλες ὑπηρεσίες προσέφερε καὶ ἡ Δ'νὶς Ξενοπούλου. Δὲν τὴν εἶδαμε ὅμως πούθενά. Γιατί;

— Καὶ μιὰ φορὰ μὲ τὶς διαλέξεις συσταίνομε στὸ Νομάρχην κ. Μαραγκόπουλο, ποὺ φαίνεται νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸν τόπον, τὴν ἐπανάληψιν τῆς λειτουργίας τῆς «λαϊκῆς σχολῆς». Μιὰ φορὰ γύρω σ' αὐτὴν εἶχε δημιουργηθεῖ ἀρχετὴ πνευματικὴ κίνησις. Δὲ βρῖσκει πὺς σήμερον βρῖσκεται σὲ πνευματικὸν μαρasmus ὁ τόπος μας καὶ πὺς πρέπει νὰ τονωθεῖ;

Ἡ καταδρομὴ τῆς Βιβλιοθήκης Δεβιάζης

— Κεῖνο ποὺ φοβόμαστε γίνεκε. Δύο χιλιάδες τόμοι πολύτιμων βιβλίων τῆς πολυτάκτης βιβλιοθήκης καταστράφηκαν τελείως καὶ πλεῖστα ὅσα μισοκαταστράφηκαν. Τὰ ἔργα τοῦ ἀρχιδουκὸς Σαλβατόρη, ἡ βιβλιογραφία τοῦ Legrand καὶ ἄλλα. Διαμαρτυρηθήκαμε καὶ ὑποδείξαμε πολλὰς φορὰς τὸν κίνδυνον. Καὶ τώρα πληροφοροῦμε τοὺς ἀρμόδιους πὺς εἶναι δυνατόν στὸ μέλλον ν' ἀφῇσει κάποιος μερικὰ ἑκατομμύρια στὸ νησί. Ἀλλὰ μιὰ τέτοια βιβλιοθήκη δὲ θὰ τὴν ἀποκτήσῃ ποτέ. Κατόμοιρε Δεβιάζης ποὺ τὴ μάζευε στοργικὰ, ἀφοσιωμένα, ζυλότυπα, ἂν ἤξερες τὴν τύχη τῆς! — Εὐτυχῶς διεσώθηκαν 6000 ἐπιστολὲς στὸν Δεβιάζην. Ἐκτὸς τῆς ἱστορίας 60 χρόνων.

Εἶπαμε πολλὰς φορὰς καὶ γιὰ τὸν κίνδυνον τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Φανερωμένης. Ἄς σωφρονιστοῦμε τοῦλάχιστον ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῆς βιβλιοθήκης.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΑΚΥΝΘΟ

ΕΚΔΡΟΜΑΙ

Ὁ καλὸς μας νομάρχης κ. Γ. Μαραγκόπουλος, μὲ τὰς φωτεινὰς του σκέψεις διὰ τὴν πρόοδον τοῦ τόπου μας, μοῦ ἐγγνώρισεν ὅτι ἀπὸ καιροῦ μελετῶν τὴν προῶσαν παρακμὴν τοῦ αὐτοῦ τόπου μας ἀπὸ ἐμπορικῆς, βιομηχανικῆς, ναυτιλιακῆς καὶ ἐν γένει οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἐσκέφθη ὅτι μιὰ δεξιὰ ἐνέργεια ἐκ μέρους τῶν ἐκπροσώπων τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἐμποροβιομηχανικοῦ κόσμου τῆς νήσου μας καὶ μιὰ μεθοδικὴ ἐργασία θὰ ἠδύναντο νὰ δημιουργήσουν ἑνὸς ποσὸς ἐξέλιξιν ξένων, τοῦλάχιστον κατὰ τὴν 24 Αὐγούστου, ἐπέτειον τοῦ Πολυούχου τῆς νήσου μας Ἀγίου Διονυσίου. Προϋπόθεσις τούτου εἶναι ἡ δημιουργία ἐλκυστικῶν τιμῶν ὄρων, ἱκανῶν νὰ κινήσουν τὸ ἐνδιαφέρον, ὡς ἐπὶ παραδείγματι λεμβοδρομαίαι, βενετικαὶ ἐορταί, μελωδία ζακυνθινῶν σερενάδων, προκηρύξεις διαγωνισμῶν μουσουργήσεως παντοειδῶν ἀσμάτων κτλ. Ἡ λιτανεὶα ἐπίσης τοῦ ἱεροῦ σκήνου τοῦ Πολιούχου μας θὰ ἠδύναντο νὰ προσελκύσῃ κόσμον εὐλαβῶν προσκυνητῶν, ὡς γίνεται καὶ εἰς Τήνον, δημιουργουμένης οὕτω μιᾶς μεγάλης ἐμπορικῆς πανηγύρεως. Ἐννοεῖται, ὅτι ἀνάγκη νὰ προηγηθῇ προπαγάνδῃ καὶ διαφήμισις καὶ νὰ τονισθῇ ἡ σημασία καὶ ἡ ὡραιότης τῶν ἐορτῶν. Νὰ ἐκδοθῇ ἐπίσης, μερίμνη ἐιδικῆς ἐπιτροπῆς καλλιτεχνικῶν Δεύκωμα εἰς τὸ ὅποιον νὰ περιληφθοῦν ἀπεικονίσεις τῶν ὡραιότερων τοπίων Ζακύνθου καὶ ἀποτυπώσεις τῶν λαμπροτέρων ἔργων βυζαντινῆς τέχνης, πλεῖστα πρωτότυπα τῶν ὁρίων εὐρίσκονται εἰς τὸ Βυζαντινὸν μας Μουσεῖον, εἰς ναοὺς καὶ ἰδιωτικὰς οἰκίας. Περί ἄλλων προθέσεων τοῦ κ. Νομάρχου εἰς ἄλλην ἐπιστολὴν μου.

Α. ΖΩΗΣ

ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ Η «ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ»

— Τὰ ἀνεκτιμήτου ἀξίας καλλιτεχνήματα τοῦ ναοῦ τῆς «Φανερωμένης» κινδυνεύουν νὰ καταστραφῶν. Θὰ ἔπρεπε βεβαίως πρὸ πολλοῦ ὁ ναὸς οὗτος τῆς τέχνης νὰ εἶχε μεταβληθῇ εἰς καθαρὸ Μουσεῖον καὶ νὰ παύσῃ νὰ λειτουργεῖται, εἰς τὸ ὅσον ὥστε νὰ ληφθῇ ἄμεσος φροντὶς διατηρήσεως τῶν ἀριστουργημάτων, ποὺ ἤδη ἔχουν ἡμικαταστραφῇ. Ἡ «Ὁρὸς ἀνία» ἰδίως τοῦ Δοξαρά, ἡ «Ἀμόλυτος» τοῦ Πλακωτοῦ, ἡ περίφημος ἐπὶ τῶν τοίχων εἰκόνες τοῦ Στρατῆ Πιτόρου καὶ πολλὰ ἄλλα, ἐὰν δὲν τύχουν τῆς ἀπαιτουμένης λεπτῆς παρ' εἰδικῶν δι-ορθώσεως καὶ συνεχοῦς ἐπιμελείας θὰ καταστραφῶν ἀνεπανόρθωτα. Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας δὲν ἠγνόησε τὸ ζήτημα καὶ διέταξε ἤδη τοὺς Ἐπιτρόπους τοῦ ναοῦ νὰ ἀναθέσωσιν τὴν διατήρησιν τῶν ἀνεκτιμήτων ἔργων εἰς τὸν καλλιτέχνην Δημ. Πελεκάσην, μὲ τὴν ἐποπτείαν τοῦ ἐπιμελητοῦ τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου κ. Α. Ζῶην. Ἀτυχῶς ὅμως ὁ κ. Πελεκάσης δὲν ἔχει πρόχειρα τὰ τεχνικὰ μέσα στὴ Ζάκυνθο καὶ ἐξήτησε νὰ τοῦ παραδοθῶσι παρ' εἰδικῆς ἐπιτροπῆς τὰ ἐπιδιορθωτέα ἔργα διὰ νὰ τὰ ἐργασθῇ εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις ἀτελεῖ του. Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ ἐπίτροποι δὲν στέργουν εἰς αὐτό. Τί θὰ γίνῃ; Καὶ ὅμως χρειάζεται ταχίστη καὶ ἄμεσος ἐνέργεια.

Α. Ι. ΖΩΝΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Μιχ. Ἀργυροπούλου: «Τὰ τραγούδια τῆς Ἀνατολῆς», ποιήματα, 1930.

Σ' ἓνα ἀπὸ τὰ ὠραιότατα ἑλληνικὰ πεζὰ ποιήματα τοῦ κ. Βλαχογιάννη, —στὸ «Σοῦλι»— μιὰ συντροφιά νέοι τραγουδιστάδες, ὕστερ' ἀπὸ κάποιο κλέφτικο τραγοῦδι πού ἐτραγούδησαν, σταματοῦν κι ἀρχίζουν κουβέντα γιὰ τὸ Σοῦλι: πού τάχα νὰ βρῆσκαται ὁ παινεμένος, ὁ δοξασμένος τόπος τῆς λεβεντιάς; Κανένας τους δὲν τὸ ξέρει, ἀγράμματα παιδιά καθὼς εἶναι ὅλοι, καὶ στρέφουν καὶ ρωτοῦν τάχα τὸν ἴδιο τὸν ποιητὴ: αὐτὸς φαίνεται γραμματισμένος ἄνθρωπος καὶ θὰ ξέρει.

—«Χαρήτε τὸ τραγοῦδι σας, τοὺς ἀπαντᾷ. Τὸ Σοῦλι στὸ τραγοῦδι τώρα μόνο βρίσκαται....»

Καὶ ἡ Ἀνατολή, καὶ ἡ Σμύρνη, καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἰωνίας ἦρθεν ἡμέρα πού ἐσβησε κ' ἐχάθηκε, καθὼς τὸ Σοῦλι... Δὲν μένει πιά, —δὲν θὰ μείνει πιά, —παρὰ στὸ τραγοῦδι... Καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὸ τραγοῦδι, ὁ ποιητὴ κ. Ἀργυρόπουλος προσφέρει, ὕστερ' ἀπὸ τ' «Ἀνιστόρητα», ἓναν καινούργιο τόμο, —τὰ «Τραγούδια τῆς Ἀνατολῆς». Δὲν ὑπάρχει, ἀλήθεια, ἄλλος, πού νὰ σταθεῖ κοντὰ του. Ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ συλλογὴ συμπαθητικῶν ποιημάτων τοῦ Σουλίου, ἡ Ἀνατολή δὲν ὑπῆρξε τὸ θέμα κανενός. Ἐγραψαν ναί, πολλὰ: μὰ τὰ περισσότερα, σχεδὸν ὅλα, εἶναι θρήνοι τοῦ πολέμου, ἐξιστόρηση τῆς καταστροφῆς, ἔκφραση ἀνθρωπιστικῶν ἰδανικῶν, ἢ σπαραγμῶν γιὰ μιὰ χαμένην εὐτυχία. Τὴν Ἀνατολή μὲ τὴν ὁμορφίαν τῆς, μὲ τὴ φύση τῆς, μὲ τὴ φλογερή τῆς ψυχολογία, μὲ τὸν ἔρωτα, τὴ ζήλεια, τὸ μαράζι, τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐκδίκηση, τὴν Ἀνατολή μὲ τὴν τιμὴ τῆς καὶ τὸν πατριωτισμὸ τῆς, τὴν Ἀνατολή τὴ φιλοσοφία τῆς, δὲν τὴ γνωρίζει κανεὶς ἕως τώρα, παρὰ ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ κ. Ἀργυροπούλου. Ἴσως νὰ ὑπάρχουν καὶ κάποιοι ἄλλοι. Ἀλλὰ τ' ὀνομά τους καὶ τὸ ἔργο τους θὰ εἶναι μόνο γιὰ τὴν ἱστορία δὲν ἔκαμαν σ' αὐτοὺς τὴν ἀπόδοση τοῦ ἑλληνικοῦ ἐκείνου κόσμου, πού εἶναι πάντοτε παρὼν μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ Σμυρναίου ποιητοῦ.

Ἄν ὑπάρχει κάποιος ἀφανὴς ἱστορικός, πού μαζεύει σημειώσεις, ξεφυλλίζει κείμενα, συμβουλευέται πρόσωπα, —αὐτὸ φυσικὰ δὲν τὸ ξέρει κανεὶς. Ἴσως ἡ ἱστορία τῆς Ἀνατολῆς θ' ἀναφανεῖ κάποτε, μὲ ὅλη τὴν ἐπιστημονικὴ τῆς λαμπρότητα καὶ μὲ κάποια τάξη κι ἀλληλουχία—τὴν ἀληθινὴν ἄρα γε;—τῶν γεγονότων. Ἀλλ' ἂν ὑπῆρχε ποιητὴς, πού νὰ εἶχεν ἐμπνευσθεῖ ἀπὸ τὸ θέμα τῆς, αὐτὸς δὲν θὰ περίμενε! θὰ εἶχε κι' ὅλας φανεῖ. Ἐχουν κλείσει ὀχτὼ χρόνια, καὶ ἄλλος δὲν ἀνάστησεν ὅ,τι ἔμεινε πίσω, ὅ,τι δὲν ἀνήκει πιά, παρὰ στὴν ἀνάμνηση. Εἶναι κρῖμα, πού ἀνεβάξει ὅμως περισσότερο ἀκόμη τὴν ἀξία καὶ τὴ σημασία τῶν «Τραγουδιῶν τῆς Ἀνατολῆς». Εὐτυχῶς, πού ἐπρόλαβε ὁ κ. Ἀργυρόπουλος. Εὐτυχῶς ἀκόμη πού ἔσωσε τὰ χαρτιά του, —καὶ πόσα νὰ χάθηκαν! ἀπὸ τὴ σειρά τῶν «Σουλτάνων» λείπουν ἓνα σωρό!—... Εἰ δ' ἄλλως, ὁ μικρασιατικὸς ἑλληνισμὸς, μέσα στὴν τέχνη, θὰ ἔμενε μιὰ συγκεχυμένη μνήμη, μιὰ περιοχὴ περίπου μυθική! Τὰ «Τραγούδια τῆς Ἀνατολῆς» εἶναι ἓνα μουσεῖο, ἓνα κοσμηματοφυλάκειο. Εἶναι καὶ περισσότερο: ἓνα πολύχορδο ὄργανο, πού μπορεῖ νὰ ζωντανέψει κάθε στιγμή. Ἡ συλλογὴ δὲν ἔχει τὴν εὐλαβική, ἀλλὰ νεκρὴν ἀφοσίωση, μὲ τὴν ὁποία μαζεύονται καὶ δουλεύονται γιὰ τελευταία φορὰ πράγματα πού ἀνήκουν πιά στὴν ἱστορία· ἀλλ' εἶναι καμωμένη μὲ μιὰ συγκινητικὴ

ρωμαλεότητα, μὲ μιὰ θεληματικὴν ἄγνοια, ζωερὴ καὶ πανηγυρικὴ, —ὥσάν τάχα ὅλα τὰ θέματά της νὰ ζοῦν ἀκόμη στὸ παρὼν καὶ νὰ εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ ξαναυρεῖ σκύβοντας μόνον ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρό του... μιὰ μουσική, πού μπορεῖ πάντοτε νὰ ξαναζεῖ, πολύτονη καὶ χαρμόσυνη.

Μ. ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ

Μάρκου Τσιριμώκου: «Ὁρὲς τοῦ δειλινοῦ». Ποιήματα. Ἀθήνα 1930

Ὁ ποιητὴς τῶν ἐκ Βαθέων, μὲ τὴ νέα ποιητικὴ του συλλογὴ, παρουσίασεν ἓνα ἔργο τόσο ἀριστὸ σὲ περιεχόμενο, ὥστε θὰ μπορούσε νὰ τὸ πεῖ κανεὶς σὰν ξεδιάλεγμα πού ἐπρόκειτο νὰ παρουσιασθεῖ σὲ ποιητικὴ ἀνθολογία. Τὰ ποιήματά του εἶναι πλούσια σὲ φιλοσοφία καὶ σὲ ψυχολογικὴ κατάσταση. Ἡ φύση ἐπίσης τοῦ παρέχει κι αὐτὴ μιὰ δροσερὴ πνοὴ ἀνέξαντλητη, γιὰ νὰ περιγράψει μὲ πλοῦτο μελωδία κ' ἔντονο, ζωηρότητα λόγου, γραφικὲς νότες γιὰ τὶς ὁμορφίες τῆς, γιὰ τὶς γραμμὲς τῆς διὰ τὴν πλημμυρίζει ὁ ἥλιος, γιὰ τὶς ἀνταύγειες τῆς θάλασσας, γιὰ τὰ πουλιά...

Τὰ ποιήματά του, εἶναι ἄλλα τόσα τάματα ἀφιερωμένα σὲ διαφορετικοὺς βωμούς. Ἡ παρατηρητικότητα τοῦ ποιητῆ στέκει πάντα ξυπνιά, καλοδιάθετη νὰ πλουτιστεῖ. Τὸ κάθε τι τοῦ παρέχε ποικιλία σκέψης καὶ μελέτης.

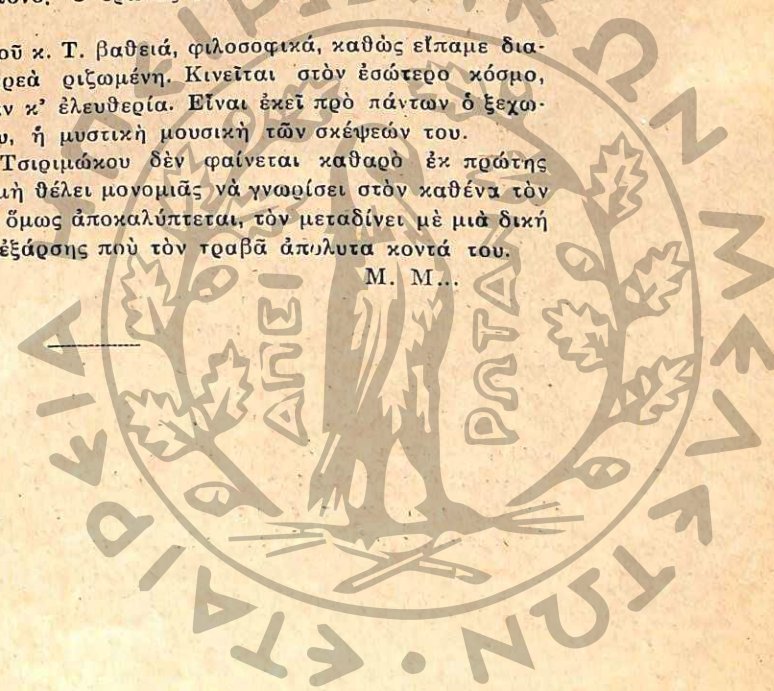
Τὸ ἔργο του δὲν ἔχει μιὰ μονόπλευρὴ πηγὴ ἐμπνευσης, ἓνα μόνο θεὸ ἃς ποῦμ' ἔτσι, πού δαμάζει, κυριαρχεῖ καὶ προκαλεῖ τὴν ἀσάλευτη ἐνότητα.

Εἶναι καὶ τὸ πανθεῖστικό. Οἱ ψυχικὲς καταστάσεις εἶναι οἱ πιὸ διάφορες, μὰ χωρὶς νᾶναι ἐμπνευσμένες ἀπὸ ἰσχυροὺς κλονισμούς. Εἶναι ἡ ποίηση τοῦ ἀν4ρώπου πού γνώρισε καὶ βυθίστηκε στὴ ζωὴ καὶ πού γυρίζει νὰ κοιτάξει τὸ δρόμο πού διένυσε μὲ κάποια μελαγχολία καὶ νοσταλγία, Ἀπὸ τὸ σταχτιὸ φῶς τοῦ δειλινοῦ, βγαίνει μιὰ πολύχρωμη ἀχτίδα, ἓνα τραγοῦδι πολύμορφο. Ἐνα ὄραμα πίστεως καμιά φορὰ, ἓνας θαυμασμός, μιὰ ἀνάμνηση καὶ συχνότερα ἡ ἀγάπη. Στεναγμὸς καὶ χαμόγελο, ἐλπίδα καὶ χᾶδι, τρυφερὸ ἔρωτικό ἔσπασμα, στὸν ὑποβλητικὸν ὑποκειμενικὸ τόνο. Ὁ ἔρωτας εἶναι ἱεροτελεστία, θαυμασμός, τρεμούλικος καὶ παθητικός.

Σὲ πολλὸ ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ κ. Τ. βαθεῖα, φιλοσοφικά, καθὼς εἶπαμε διαφαίνεται ἡ ἀτομικότης του στερεὰ ριζωμένη. Κινεῖται στὸν ἐσώτερό κόσμο, ἀναπνέει μ' ἀπόλυτην αὐτονομίαν κ' ἐλευθερία. Εἶναι ἐκεῖ πρὸ πάντων ὁ ξεχωριστὸς τόνος τοῦ τραγουδιοῦ του, ἡ μυστικὴ μουσικὴ τῶν σκέψεών του.

Τὸ ποιητικὸν ἔργο τοῦ κ. Τσιριμώκου δὲν φαίνεται καθαρὸ ἐκ πρώτης ὄψεως στὸν ἀναγνώστη. Σὰ νὰ μὴ θέλει μονομιᾶς νὰ γνωρίσει στὸν καθένα τὸν ἐσώτερο παλμό του. Σιγὰ—σιγὰ ὁμως ἀποκαλύπτεται, τὸν μεταδίνει μὲ μιὰ δική του θέρμη καὶ μ' ἓνα αἶσθημα ἐξάρσης πού τὸν τραβᾷ ἀπολυτὰ κοντὰ του.

Μ. Μ...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Νέα βιβλία

- Μάρκον Τσιριμώκου : — «**Ώρες του δειλινού**» — Ποιήματα. Ἀθήνα 1930. Δραχ. 25.
- Δευτέρη Ἀλεξίου : «**Μπαγκατέλλες**» — Ἑμμετρα καὶ πεζὰ (1908—1930). Ἡράκλειο Κρήτης 1930. δραχ. 10J.
- Γρηγόρη Θεοχάρη : — «**Θλιμμένοι Θεοὶ**» — Ποιητικὴ συλλογὴ. Ἐκδόσεις Διανοομένου. 1930. Δραχ. 25.
- Γ. Δούρα : — «**4 Τραγούδια τῆς Λύγης**», Τὸ ἐγερτήριο καὶ ὁ ἐπιλογος. — Ἀθήνα 1930.
- Γ. Σπαταλά : — «**Ἀντίπαλοι**» — Ποιήματα. Ἐκδόσεις περιοδικῶ «**Μουδικὰ Χρονικὰ**». Ἀθήνα 1930.
- Louis Roussel : — «**Palamas et mistral**» — Mont-pellier. 1930.
- Ν. Κατηφόρης : — «**Ἡ Πιάτσα**» — Ρωμάντο. 1930. Ἐκδ. Μαυρίδης. Ἀθήνα. Δραχ. 25.
- Α. Ἀνδρεάδου : — «**Φίλιππος Σνόουντεν**» — Ἀνατύπωσης τῆς Ν. Ἑστίας. — Ἀθήναι 1930.
- Μιχ. Ἀργυροπούλου (Ρήγα Ραγιᾶ) : — «**Τραγούδια τῆς Ἀνατολῆς**» — Ἀθήναι 1930. Δραχ. 30.
- Βίκτ. Δούσμανη : — «**Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου**» — Δραχ. 5.
- Πέτρον Πικροῦ : — «**Ἡ Ἑταῖρα ποὺ κυβέρνησε τὴν Ἑλλάδα**» — Ἐκδόσεις Φλάμπα — Ἀθήναι. Δραχ. 20.

Ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ

- Στὸ θρησκευτικὸν περιοδικὸν «**Νέα Ἱερουσαλὴμ**» (Ζακύνθου) ἄρθρο τοῦ Δ. Παπαγιαννοπούλου γὰρ τὸ Ἰωβιλαῖο τοῦ Χρυσοστόμου Ἀθηνῶν. Τοῦ ἴδιου ἐπίσης «**ἡ συμβολὴ τοῦ κλήρου τῆς Ζακύνθου εἰς τὴν Ἑθνικὴν Παλιγγενεσίαν**».
- Στὴν «**Ἑλληνίδα**» (Σεπτ.) : «**Στὸν ἀδελφὸ μου**» ποίημα τῆς Μυρτιώτισσας καὶ σημείωμα τῆς κ. Γιαννιοῦ γὰρ τὸ ἔργο τοῦ Ἀλκῆ Θρύλου.
- Στὶς «**Κυκλάδες**» τῆς Ρίτας Μπούμη : «**Σελίδες ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν Κοινοτήτων ἐπὶ Τουρκοκρατίας**» τοῦ Σιγάλα καὶ «**Κυκλαδικὴ λαογραφία**» τοῦ Στέλιου Καρρά. Στὸ τεῦχος Δεκεμ. «**Κοινωνικαὶ ταραχαὶ ἐν Σύρῳ — Μακεδονικοὶ χρόνοι**» τοῦ Δρακάκη, ὠραῖα ποιήματα κ.τ.λ.
- Πολὺ ἐνδιαφέροντα τὰ «**Μουδικὰ Χρονικὰ**» (Σεπτ.) : «**Τσιγγάνοι κ' Ὀρφεὺς**» τοῦ Φάλταϊς, «**Τὸ κομικὸν εἰς τὴν μουσικὴν**» τοῦ Κ. Οἰκονόμου κ.τ.λ.
- «**Ἐπτανήσος**» εἶναι τὸ νέο περιοδικὸν ποὺ ἐκδίδει στὴν Κέρκυρα ὁ Σπύρος Μαρτίνης, μὲ σκοπὸν νὰ συγκεντρώσῃ τοὺς σκόρπιους στίχους τῶν Ἑπτανήσων ποιητῶν. Ἀναδημοσιεύονται καὶ μερικὰ ποιήματα ἀπὸ τὴν παλιὰ μας «**Εὐὰ Νικήτρια**».
- Στὰ «**Νέα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα**» (Ὀκτώβρ.) : «**Ἡ Ζάκυνθος**» τοῦ κ. Κ. Καιοφύλα καὶ «**ὁ πλότος τοῦ Δαρ-Μπογά**» ἱστορικὸν διήγημα τοῦ κ. Κ. Ράδου.
- Στὴν «**Πρωτοπορία**» (Σεπτ.) ἀναλυτικὴ μελέτη τοῦ Φώτου Γιούλλη «**γὰρ τὸν Καρνωτάκη καὶ τὸ ἔργο του**» Στὴν ξένη πνευματικὴ ζωὴ σημείωμα τῆς κ. Μαρ. Μινώτου γὰρ τὴν Ἰταλ. Ἀκαδημία. Στὸ τεῦχος Ὀκτ. διήγημα τοῦ Βουτυρά «**Τὸ σα**

ράκι τῆς ἀνθρωπότητος» καὶ στὴν «**Πνευματικὴ Ζωὴ**» ἐπιστολὴ τῆς κ. Μαρ. Μινώτου γὰρ τὴν «**ἔσρητὴ τοῦ βιβλίου**» ποὺ προκάλεσε συζητήσεις τοῦ διανοομένου κόσμου σχετικῶς μὲ τὴν κρίσιν τοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου. Σχετικῶς ἀναλυτικὸν ἄρθρο ἔγραψε ὁ κ. Ξενοπούλος στὴν «**Καθημερινή**» (12 Ὀκτ.).

— Στὴν «**Πειθαρχία**» (2 Νοεμβ.) : ἱστορικὸν σημείωμα τῆς κ. Μαρ. Μινώτου «**Στὰ Ἐφτάνησα**» μὲ ἀποσπάσματα τῶν ἀνέκδοτων ἐπιστολῶν τοῦ ἀρμολογῆ Ward στὸν Πρόεδρο τῆς Γερουσίας τῆς Ἑπτανήσου κόντε Δ. Ρώμα. Στὸ τεῦχος 30 Δεκ. ἄρθρο τῆς κ. Μαρ. Μινώτου «**Ἡ μάχη τοῦ Πέτα, ὁ θάνατος τοῦ Μάρκου Μπότταρη**», κριτικὴ ἀνάλυση τῶν τραγουδιῶν ταῦ φιλέλληνα Pruche.

— Στὴν «**Ἑλνὰς**» (Ἀργεστολίου) ἐπιγράμματα τοῦ Γερ. Μοσχόπουλου γὰρ τοὺς πεσόντας ἐν Ἀλῶν Κεφαλλήνες καὶ ἄλλο γὰρ τοὺς Ριζοσπάστες.

— Συμπαθέστατη ἡ «**Ἑπτανήσιακὴ Ἠχώ**» (Ζακύνθου) τοῦ κ. Ζώντου καὶ ἰδιαίτερα τὸ πανηγυρικὸν τῆς γὰρ τὶς γιορτὲς τῆς Ἑκατονταετηρίδος μ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες γ' αὐτῆς.

— Στὸ «**Νεολόγο**» (4 Νοεμβρ.) : «**Ἱστορικαὶ σελίδες τῆς Ἑπαναστάσεως σχετιζόμεναι μὲ τὴν Ζάκυνθον**» τοῦ Δ. Παπαγιαννοπούλου καὶ ἀνταπόκρισις τοῦ Σπύρου Μινώτου γὰρ τὶς γιορτὲς τῆς Ζακύνθου.

— Στὴν «**Ἀναγέννησις**» (Ζακύνθου—Νοέμβρ.) ὁ κ. Ζώντος ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν μελέτης του γὰρ τὸν σατυρικὸν ποιητὴ Γιάννη Τσακιοῦ, μ' ἐπιστολὴν τοῦ Παλαμά ἀντὶς προσλόγου. Ἀναγγέλλει ἐπίσης καὶ ἄλλη μελέτη του γὰρ τὸν Κωστ. Αομβάρδο.

— Στὸ «**Quaderni di poesia**» (Μιλάνο Νοέμβρ.) ποιήματα τοῦ Θεόδωρου Μπρίκου : «**L' infianito**» «**La rivincita dell' Ellade**» «**Al sonnetto**».

— Στὸν «**Ταχυδρόμο**» (Μιτυλήνης) ποὺ διευθύνει ὁ Μυριβήλης καὶ ποὺ γὰρ μᾶς εἶναι τὸ καλύτερον ἑλληνικὸν φύλλον, σημείωμα τοῦ Κ. Μιχαηλίδου (30 Νοεμβρ.) γὰρ τὴν «**Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία**» τοῦ Βουτιερῆ. Στὸ φύλλον (29 Νοεμβρ.) εἶναι ὠραϊστάτο ἡπειρωτικὸν δημοτικὸν «**Ἡ γυναῖκα τοῦ Μπελοῦση**». Στὸ φύλλον 2 Δεκ. συνέντευξη τοῦ Βενέζη μὲ τὸν Νταϊρπρελδ, ποὺ βρισκόταν στὴν Μιτυλήνη.

— Στὸ «**Ἐλεύθερο Βῆμα**» ἀπ' ἀφορμὴν ἐνὸς σημειώματος γὰρ τὴν καπιτοροφίαν τῆς Βιβλιοθήκης Δεβιάζη (20 Νοεμβρ.), ἐπιστολὴ τοῦ τῶς δημάρχου Ζακύνθου κ. Ἰθακισίου (21 Νοεμβρ.) καὶ ἀνταπάντησις τῆς κ. Μαρ. Μινώτου (27 Νοεμβρ.) — Γὰρ τὸ ἴδιο θέμα ἔγραψαν ὁ Ἡμερησίος Τύπος, ὅπου στὸ φύλλον (21 Νοεμβρ.) ἔχει καὶ μιὰ ἐπιστολὴ τῆς κ. Μινώτου, ἡ «**Ἐσπερινή**» καὶ τὸ «**Ἐμπρός**».

— Στὴ «**Ν. Ἐστία**» (1 Ὀκτ.) : «**Πέντε ἀνέκδοτα σονέττα τοῦ Σολωμοῦ**» ἀπὸ τὸν Κώστα Καιοφύλα, ποὺ σημειώνει πὺς τοῦ παραχωρήθηκαν ἀπὸ τὸ Δεβιάζη γὰρ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Σολωμοῦ. Στὸ τεῦχος 15 Ὀκτ. ὠραϊστάτο διήγημα τοῦ Ἀλ. Βεῖνδγλου «**Ἡ Νεκρόπολις**» καὶ μελέτη τοῦ Δ. Νικολαοεῖζη γὰρ τὸ ἔργο τοῦ André Gide. Στὸ τεῦχος τῆς 1ης Ὀκτ. ἀριστοτεχνικὰ ποιήματα τοῦ Ρήγα Γκόλφη. Στὸ τεῦχος 15 Νοεμβρ. μετάφρασις τοῦ Τέλλου Ἄγρα ἀπὸ τὸ Le Roy τοῦ Barbusse, ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ Παλαμά στὸ Βυζαντινὸν Συνέδριον «**Ἡ Βυζαντινὴ κληρονομία εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν ποίησιν**», ἄρθρο τοῦ κ. Α. Ἀνδρεάδη «**Ὁ λόρδος Γκυλφορδ καὶ ὁ Μέγας Ναπολέων**» κ.τ.λ.

— Τὸ τεῦχος Ὀκτ. τῆς «**Ἑλληνικῆς Ἐπιθεωρήσεως**» ἀφιερώνεται στὴν Ἑκατονταετηρίδα. Εἰσχωρίζουν οἱ στίχοι τοῦ Παλαμά καὶ ἡ πολὺ πρωτότυπη γνώμη τοῦ Ἀλκῆ Θρύλου.

— «**Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ**» (Τεῦχος 3) : «**Οἱ Χριστιανοὶ καὶ ὁ δορισμὸς τοῦ Σινὰν Πασᾶ**» τοῦ κ. Ἀμαντου καὶ ἡ «**Ἡπειρωτικὴ λαϊκὴ Τέχνη**» τῆς Ἀγγ. Χατζημυχάλη.

— Στο «**Νουμά**» (Σεπτ.) : επίγραμμα τοῦ Ἀ. Πάλλη στὸν Ψυχάρη «**Κύνειο**»
Ψυχάρη, τον Ἀργύρη εκεί που πας αν δης
πὲς του πια τώρα δε θα αργήσω
τρίτος και εγω προς το λιμάνι της Στεργης
Γαλήνης να αρμενίσω.»

Καὶ ἡ ὑπόλοιπη ὕλη σὲ ποιήματα, διηγήματα, γλωσσολογικὲς μελέτες καὶ κίνηση
καλλιτεχνική, ἐκλεχτική καὶ πολλὰ ἐνδιαφέροντα.

— Στο «**Φῶς τοῦ Ἀργινίου**» (28 Σεπτ.) βιογραφικὲς σημειώσεις τοῦ διευ-
θυντοῦ του κ. Μιλ. Τζανή γιὰ τοὺς διακριθέντας ἐπὶ παιδείᾳ Αἰτωλοακαρνανίας ἀπὸ τὸ
1400—1800.

— Στὴν «**Ἐλευθερία**» (Ἰωαννίνων—25 Σεπτ.) μελέτη τοῦ κ. Χρ. Χρηστοβα-
σίλη γιὰ τὸν ἰδρυτὴ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας Ἀθανάσιο Τσακάλωφ.

— Στὴν «**Πρωΐα**» (1 Νοεμβ.) : Ἡ Ζάκυνθος στὶς παραμονὲς τῆς ἑνώσεως»
τῆς Μαρ. Μινώτου. Στὸ φύλλο τῆς 30 Νοεμβρίου «Ἡ χήρα τοῦ Μάρκου Μπότσαρη
στὴ Ζάκυνθο», ἱστορικὴ μελέτη τῆς κ. Μαριέτας Μινώτου. Στὸ φύλλο 3 Δεκεμ.
ἐπι-
στολὴ τοῦ κ. «Χ» σχετικῶς μὲ τὴ μελέτη αὐτὴ καὶ ἀνταπάντησις τῆς κ. Μαρ. Μινώτου
στὸ φύλλο τῆς 6ης Δεκεμβρ. Στὸ φύλλο 2 Νοεμβρ. ὠραϊότατη ἱστορικὴ μελέτη τοῦ
Δημ. Μάργαρη γιὰ τὴ Ζάκυνθο. Ἐξακολουθοῦν οἱ μονογραφίαι τοῦ κ. Α. Κόκκι-
νον γιὰ τὴν ἑπανάστασις λεπτομέρειες γιὰ τὰ γεγονότα τῆς Ζακύνθου.

— Στὴν «**Κέρκυρα**» (Κερκύρας—26 Σεπτ.) ἀπόσπασμα τῆς βιογραφίας τοῦ Κώ-
στα Θεοτόκη ἀπὸ τὸν κ. Σπύρο Θεοτόκη. Στὸ ἴδιο φύλλο ἐπιστολὲς ἀπὸ τὸ ἀρχεῖον
τοῦ Καποδίστρια.

— Στὴν Κέρκυρα ἐξεδόθη καὶ ἄλλο περιοδικὸ «**Ἡ Ζωὴ**» ἀπὸ τὴ μαθητικὴ νεο-
λαΐα. Μαθαίνουμε ἀπ' αὐτὸ ἕναν ὀφέλιμο διαγωνισμό τοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου
γιὰ τὸν «Κώστ. Θεοτόκη καὶ τὸ ἔργο του».

— Στὴν ἐφημερίδα «**Ἐδῆα**» (27 Ὀκτ.) ἄρθρο τοῦ Σκίπη «Ὁ Ἐγδαρ Ἰῶ
καὶ ἡ Ζάκυνθος», πού ἀναδημοσιεύτηκε στὴ «Giornale d'Italia». Στὸ φύλλο 3
Νοεμβ. ἄλλο ἄρθρο τοῦ ἴδιου γιὰ τὸ Σολωμό. Στὸ φύλλο τῆς 1ης Δεκεμβρ. ἐν ἄρθρο
τοῦ ἴδιου γιὰ τὸ Ἀσπαρδὴ ἀπ' ἀφορμὴ τοῦ ὠραϊότατου ἁρθροῦ τοῦ Παλαμᾶ στὸν
«**Ἐλεύθερο Ἀνθρώπο**» (30 Νοεμβρ.) «ἡ χαρὰ τῆς Τέχνης», πού χτυπᾷ τὸ βιβλίο
τῆς κ. Κατοίγχα «Υγεία—Ὁμορφιά—Ἠθική», ὅσον ἀφορᾷ τὸ σημεῖο γιὰ τὴ «νοσηρὴ
ποίησιν τοῦ Ἀσπαρδῆ».

— Στὸ «**Messenger d'Athènes**» ἀπάντησις στὸ πρῶτο αὐτὸ ἄρθρο ἀπὸ τὸ
Ρενὲ Πινώ, πού λέει πὼς οὐδέποτε ὁ Ἰῶ κατέβηκε στὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ ἔγραψε τὸ ποι-
ημᾶ του ὕστερ' ἀπὸ προφορικὲς περιγραφὰς τοῦ ἀδελφοῦ του.

— Στὴν «**Κερκυραϊκὴ Ἠχώ**» (20 Νοέμβρ.) ἡ κ. Εἰρήνη Δεντρινου γράφει,
γιὰ τίς Βυζαντινὲς εἰκόνες πού ὀλοένα οἱ ἀρχαιοκάπηλοι φυγαδεύουν. Ἐπίσης μιὰν ἐκ-
κλήσιν γιὰ τὴν περισώσιν τοῦ «Ποντικονησιου».

— Στὸν «**Ἡμερήσιο Τύπο**» (6 Δεκεμβρ.) : ἄρθρο τοῦ Σπύρου Μινώτου γιὰ
τὸ «Πολεμικὸ ἡμερολόγιον τοῦ Μουσολίνι», πού κατὰ λάθος γράφηκε ὡς ἄρθρο τοῦ
Αρνάλνιο Μουσολίνι.

— Στὴν «**Πρωτοπορία**» (Δεκ.) : Ἄρθρο τοῦ Φιλήντα γιὰ τὸν Ψυχάρη μαζὺ
μὲ τὸ «Στεφάνι τῆς Μαργαρίτας», ἱστορικὰ μῆς ἀγάπης, περὶ τραγούδια τοῦ Ψυχάρη,
καλλιτεχνικὴ καὶ λογοτεχνικὴ κ.τ.λ.

— Βγῆκε καὶ τὸ νῆον περιοδικὸν «Ὁ Λόγος» τοῦ κ. Τερζάκη. Δὲν τὸ λάβαμε
ἀκόμη.

Στὴ Βραδυνή (13 Δεκ.) «Μία Νέα Σαπφώ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως— Ρίτα
Μπούμη» ἀπὸ τὸν Φάνη Μιχαλόπουλο.

Ἀλληλογραφία

—Π. Τζανετᾶτον : Θὰ σᾶς γράψουμε ἰδιαιτέρως. Ἀλλὰ ὅσο
γιὰ τοὺς φίλους σας πρέπει νὰ φροντίσετε σεῖς. Ζαμπανίδην
(Σταμπούλ) : Μᾶς συγχωρεῖτε γιὰ τὴν ἀργοπορίαν. Θὰ τὰ λάβετε ὅλα. Ἐλ-
πίζουμε νὰ γενήτε φίλος μας. —Μητσόπουλον ἐνταῦθα : Περᾶστε
καμιά μέρα ἔπειτα ἀπὸ τὴν 1ην Ἰαν. ἀπὸ τὸ Splendid, ὥρα 8-10 π. μ.
—Δανόπουλον : Πρέπει ἀπαραίτητως νὰ γίνετε πρῶτα συνδρομη-
τῆς. Φύλλα μὲ τὸ πρακτορεῖο δὲν μποροῦμε νὰ στείλουμε. Ἄν θέλει κα-
νεῖς ἄς γραφτεῖ.—Δ]δα Μαριέ Μαπ. ἐνταῦθα : Εὐχαριστοῦμε θερμά.
Τὸ πένθος δὲν ἀποκλείει νὰ ῥθῇτε νὰ μᾶς δῆτε.—Ρ. Μ. Σύρον : Μὴ μᾶς
παρεξηγήσεις πού δὲ γράφομε. Ἐρεῖς τὰ πράγματα!—C. Brighenti :
Σᾶς τὰ ἔχω μαζέψει, μόνο πού δὲν εὐκαιρήσα νὰ σᾶς γράψω. Pardon.
—T. Briceos : Καὶ σεῖς νὰ μᾶς συγχωρήσετε. Τὰ ἔχω ὅλα ὑπ' ὄψει
μου. Τὸ ὠραϊότατο ποίημα θὰ δημοσιευθῇ στὸ ἄλλο φύλλο.—Δ]δα Χα-
τζῆ : Σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμά. Πεταχτεῖτε ἔως ἐδῶ νὰ σᾶς δοῦμε. Θὰ
σᾶς ὠρελίσω. Θέλω τόσο νὰ σᾶς γνωρίσω.—Δ]δα Φρόσω Κρ. Δὲν
ἔχω νέτς. Στηρίζομαι στὴ δραστηριότητά σας.—Στ. Σίδερην : Δὲν ἔχω
καὶ ἀπὸ σᾶς νέα. Γιατί; Περιμένω ἀνυπόμονα.

—Θερμὰ παρακαλοῦμε τοὺς συνδρομητὰς μας τῆς Σάμου καὶ Θεσσα-
λονίκης νὰ μᾶς στείλουν τὴ συνδρομὴ τους.

ΑἰΡΙΑΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ "ΠΥΡΟΣ ΖΩΗΣ"

Ἡ ἀρχαιοτέρα τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐργαζομένων ἐταιρειῶν

Ἰδρυθεῖσα τῇ 1863.

Διεύθυνσις : διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Κρατίνου 5

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΩΗΣ "Η ΕΝΩΣΙΣ"

Ἰδρυθεῖσα τῇ 1829.

Ἡ μεγαλειτέρα Γαλλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρεία
καὶ ἐκ τῶν πρώτων Εὐρωπαϊκῶν Ἀσφαλιστικῶν Ἑταιρειῶν Ζωῆς
Πράκτωρ Ζακύνθου ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΝΕΣΤΛΕ

Γάλα Βλάχας, Γαλακτοῦχον Ἀλευρον Νεστλέ, Φαρίνα ΜΙΛΟ

Διαρκὲς Παρακαταθήκη

Παρά τῇ Ἀντιπροσώπῳ ΑΝΤΩΝΙΩ Δ. ΚΑΣΙΜΑΤΗ

Κυκλοφόρησε ἡ τετάρτη καὶ πέμπτη χιλιάδα τοῦ πολὺκροτου πολεμικοῦ
ρομάντζου τοῦ Στρατῆ Μισιρήλη «**Η ΖΩΗ ΕΝ ΤΑΦΩ**». Μποροῦμε νὰ
ποῦμε ἀνεπιφύλακτα πὼς εἶναι τὸ πρῶτο ἑλληνικὸ βιβλίο, πού μέσα σ'
ἐλάχιστο καιρὸ κυκλοφόρησε τόσο πλατιά ὄχι μονάχα στὸν τόπο μας, μὰ,
καθὼς μαθαίνουμε καὶ στοὺς Ἕλληνας τοῦ ἔξωτερικοῦ. Τὸ σκίτσο τῆς τετάρ-
της καὶ πέμπτης χιλιάδας φιλοτεχνήθηκε ἀπὸ τὸ γνωστὸ σαιτισσογράφο μας,
τὸν Ἀντώνη Πρωτοπάτη.

Α